

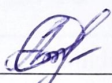
МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та аудиту

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

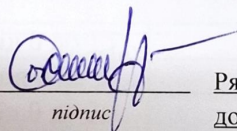
на тему: «Організація і методика аудиту та аналізу діяльності суб'єктів
господарювання нафтогазової промисловості»

Здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня
II курсу, групи ОМФЗ-23-1 ,
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
освітня програма «Державний аудит;
судово-економічна експертиза у
фінансових розслідуваннях»

підпис здобувача вищої
освіти

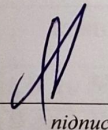
Андрух Ольги
Володимирівни

Науковий керівник

підпис

Рябчук О. Г., к.е.н.,
доцент

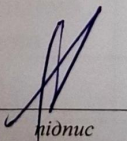
Гарант освітньо-
професійної програми

підпис

Лісовий А.В., д.е.н.,
професор

Допущено до захисту рішенням кафедри
протокол від «28» 01 2025 № 2

Завідувач кафедри

підпис

Лісовий А.В., д.е.н.,
професор

Ірпінь – 2025

Реєстрація № _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____
(підпис) (ініціали, ПІБ)

Члени комісії:

_____	_____
(підпис)	(ініціали, ПІБ)
_____	_____
(підпис)	(ініціали, ПІБ)
_____	_____
(підпис)	(ініціали, ПІБ)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, ПІБ
ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ НАУКОВИМ КЕРІВНИКОМ				
1. Зміст роботи (наукова і практична значимість роботи, її наукова новизна, глибина дослідження, здатність екстраполяції теоретичних висновків до практичних ситуацій, наявність сильних і слабких сторін, логічність та послідовність викладення матеріалу тощо)	від 0 до 30	28		
2. Рівень підготовки здобувача (володіння професійною термінологією, вміння здійснювати аналіз, приймати рішення, вносити пропозиції тощо)	від 0 до 10	10		
3. Ставлення здобувача до виконуваної роботи (дотримання календарного плану, урахування пропозицій зауважень наукового керівника, оформлення роботи тощо)	від 0 до 10	10		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	48		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 15			
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5			
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 30			
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50			
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100			

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	EX	2 (незадовільно)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту

Кафедра аудиту та економічного аналізу

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Державний аудит; судово-економічна експертиза у фінансових розслідуваннях»

Затверджую

Завідувач кафедри

_____ А. В Лісовий

**Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувачу вищої освіти**

Андрух Ольги Володимирівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Організація і методика аудиту та аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості»
2. Затверджена наказом ректора від 22.12.2023 р. № 1726
3. Строк здачі закінченої роботи _____
4. Цільова установка:

Мета роботи: дослідження організації і методики аудиту та аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості, а також надання рекомендацій щодо їх удосконалення.

Об'єкт дослідження: процес та результати здійснення аудиту та аналізу діяльності АТ «Укргазвидобування».

Предмет дослідження: теоретичні та практичні аспекти організації і методики аудиту та аналізу діяльності підприємства.

База дослідження: АТ «Укргазвидобування»

4. Вихідні дані до роботи: методично-інструктивний матеріал, дані фінансової звітності АТ «Укргазвидобування», періодичні видання та сайти інформаційно-комунікаційної мережі Інтернет

5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, рисунки за даними фінансової звітності АТ «Укргазвидобування»

5. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом):

Розділ 1. Теоретичні основи організації і методики аудиту та аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості.

1.1. Економічна сутність та теоретичні основи аудиту і аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості.

1.2. Економічна характеристика та аналіз показників діяльності АТ «Укргазвидобування».

Розділ 2. Організація і методика аудиту та аналізу діяльності АТ «Укргазвидобування».

2.1. Організація і методика аудиту та аналізу діяльності АТ «Укргазвидобування».

2.2. Здійснення аналітичних процедур при проведенні аудиту діяльності АТ «Укргазвидобування».

2.3. Узагальнення результатів аудиту АТ «Укргазвидобування».

Розділ 3. Основні напрями удосконалення аудиту та аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості.

7. Календарний план виконання кваліфікаційної роботи

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	2	3	4
1.	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	До 10.11.2023	10.11.2023
2.	Підготовка першого розділу роботи та подання її керівнику	До 26.04.2024	26.04.2024
3.	Підготовка другого розділу роботи та подання її керівнику	До 21.06.2024	21.06.2024
4.	Підготовка третього розділу роботи та подання її керівнику	До 08.11.2024	08.11.2024
5.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	До 13.12.2024	13.12.2024
6.	Отримання відгуку керівника роботи	До 20.12.2024	20.12.2024
7.	Попередній захист роботи	23.12.2024	23.12.2024
8.	Отримання відгуку з підприємства (зовнішньої рецензії)	17.01.2025	17.01.2025
9.	Допуск роботи зав. кафедри до захисту	28.01.2025	28.01.2025
10.	Захист роботи		

Дата видачі завдання: 01 грудня 2023 р.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи

Гарант освітньо-професійної програми

Завдання до виконання отримав
здобувач вищої освіти

(підпис) Рябчук О. Г.
(прізвище, ініціали)

(підпис) Лісовий А.В.
(прізвище, ініціали)

(підпис) Андрух О. В.
(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

«Організація і методика аудиту та аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості»

Кваліфікаційна робота присвячена вивченню організації та методики аудиту та аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості, з акцентом на практику аудиту та аналізу фінансової діяльності АТ «Укргазвидобування», одного з найбільших газовидобувних підприємств в Україні.

Мета роботи полягає у дослідженні організації та методики здійснення аудиту та аналізу в нафтогазовому секторі, а також розробці практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Завданнями роботи є: висвітлення економічної сутності та теоретичних основ аудиту та аналізу діяльності суб'єктів нафтогазової промисловості, ознайомлення з економічною характеристикою та здійснення аналізу економічних показників діяльності базового підприємства, дослідження порядку організації та методики аудиту діяльності на базовому підприємстві, здійснення аналітичних процедур та результати узагальнення при здійсненні аудиту діяльності АТ «Укргазвидобування», визначення основних напрямів удосконалення аудиту та аналізу діяльності підприємств нафтогазової промисловості.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні аспекти організації та методики здійснення аудиту і аналізу діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження виступає процес і результати здійснення аудиту та аналізу діяльності базового підприємства.

Базою дослідження виступає АТ «Укргазвидобування».

За результатами дослідження сформульовані висновки та рекомендації щодо вдосконалення аудиторської діяльності в нафтогазовій галузі, методи покращення аналізу фінансової звітності, удосконалення системи внутрішнього контролю на підприємствах даної сфери.

Одержані результати можуть бути використані для удосконалення практики аудиту та фінансового аналізу в нафтогазовій галузі, а також для розробки методичних рекомендацій для аудиторських компаній, що перевіряються в даній сфері. Рекомендації можуть бути застосовані як для АТ «Укргазвидобування», так і для інших підприємств нафтогазової промисловості, з метою покращення фінансового управління та оптимізації внутрішнього контролю.

Кваліфікаційна робота містить 79 сторінок, 10 таблиць, 4 рисунка, список використаних джерел з 46 найменувань, ____ додатків.

Ключові слова: аудит, аналіз діяльності, аудиторський ризик, аналітичні процедури, нафтогазова промисловість, суб'єкти господарювання.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2024-2025

Рік захисту роботи: 2025

ABSTRACT

«Organization and methodology of audit and analysis of oil and gas industry business entities»

The qualification work is devoted to the study of the organization and methodology of audit and analysis of the activities of oil and gas industry entities, with an emphasis on the practice of audit and analysis of financial activities of JSC «Ukrgezvydobuvannya», one of the largest gas-producing enterprises in Ukraine.

The purpose of the work is to study the organization and methodology of audit and analysis in the oil and gas sector, as well as to develop practical recommendations for their improvement.

The objectives of the work are: to highlight the economic essence and theoretical foundations of audit and analysis of the activities of oil and gas industry entities, to familiarize yourself with the economic characteristics and analysis of economic indicators of the base enterprise, to study the procedure for organizing and

methodology of audit of activities at the base enterprise, to carry out analytical procedures and generalization results when carrying out an audit of the activities of JSC «Ukrgezvydobuvannya», to determine the main directions of improving the audit and analysis of the activities of oil and gas industry enterprises.

The subject of the research is theoretical and practical aspects of the organization and methodology of audit and analysis of the activities of the enterprise.

The object of the study is the process and results of the audit and analysis of the activities of the base enterprise.

The basis of the study is JSC «Ukrgezvydobuvannya».

Based on the results of the study, conclusions and recommendations were formulated on improving audit activities in the oil and gas industry, methods for improving the analysis of financial statements, and improving the internal control system at enterprises in this sector.

The results obtained can be used to improve the practice of auditing and financial analysis in the oil and gas industry, as well as to develop methodological recommendations for audit companies that are audited in this area. The recommendations can be applied both to JSC «Ukrgezvydobuvannya» and to other enterprises in the oil and gas industry, in order to improve financial management and optimize internal control.

The qualification work contains 79 pages, 10 tables, 4 figures, a list of sources used with 46 names, ___ appendices.

Key words: audit, performance analysis, audit risk, analytical procedures, oil and gas industry, business entities.

Year of completion of the qualification work: 2024-2025

Year of defense of the work: 2025

ВІДГУК

наукового керівника кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота виконана на високому рівні, відповідно до методичних рекомендацій. У роботі досліджено концептуальні засади та практику здійснення організації і методики аудиту та аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості на прикладі діяльності АТ «Укргазвидобування».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні важливості та вдосконаленні теоретичних основ аудиту і аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості.

Висновки, зроблені автором роботи, та пропозиції за результатами дослідження є логічними, науково обґрунтованими та актуальними.

Кваліфікаційна робота виконана на належному науковому та практичному рівні, є завершеною працею, розкриває аналітичні, когнітивні та наукові здібності здобувача вищої освіти (автора роботи) та заслуговує оцінки „відмінно”.

Кваліфікаційна робота рекомендується до захисту.

Керівник кваліфікаційної роботи

О.Г. Рябчук

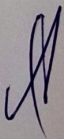
Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота здобувачки вищої освіти

Андрух Ольги Володимирівни

розглянута на засіданні кафедри, протокол від «28» січня 2025 р. № 2, допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри

Андрій ЛІСОВИЙ

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИКИ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	
1.1. Економічна сутність та теоретичні основи аудиту і аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості	9
1.2. Економічна характеристика та аналіз показників діяльності АТ «Укргазвидобування»	15
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «УКРГАЗВИДОБУВАННЯ»	
2.1. Організація і методика аудиту та аналізу діяльності АТ «Укргазвидобування»	30
2.2. Здійснення аналітичних процедур при проведенні аудиту діяльності АТ «Укргазвидобування»	38
2.3. Узагальнення результатів аудиту АТ «Укргазвидобування»	61
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	65
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	80

ВСТУП

Актуальність теми. Нафтогазова промисловість є однією з найбільш стратегічно важливих галузей економіки, оскільки вона забезпечує енергетичні потреби нашої держави, сприяє економічному зростанню, а також впливає на розвиток інших секторів. Водночас, підприємства нафтогазової галузі стикаються з великими фінансовими та операційними ризиками, зумовленими коливаннями світових цін на енергоресурси, високими капіталовкладеннями та технологічними вимогами, а також необхідністю дотримання суворих екологічних стандартів.

В даних умовах особливої важливості набуває ефективна система аудиту та фінансового аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості. Адже, аудит дає можливість об'єктивно оцінити фінансовий стан підприємства, його відповідність законодавчим нормам та стандартам, виявити можливі фінансові ризики, порушення і потенційні зони для покращення управлінських процесів. Аналіз діяльності, в свою чергу, дозволяє більш глибоко дослідити економічні показники, рентабельність, ефективність використання ресурсів, а також оцінити перспективи розвитку галузі.

Особливість аудиту в нафтогазовій промисловості полягає в тому, що цей процес вимагає не лише глибокого знання стандартів фінансової звітності та законодавчих вимог, але й розуміння специфіки галузі. Це включає управління природними ресурсами, взаємодію з державними регуляторами, дотримання екологічних норм, а також використання сучасних технологій у видобутку та переробці нафти і газу.

Актуальність дослідження організації та методики аудиту й аналізу діяльності підприємств нафтогазової промисловості обумовлена зростаючими вимогами до прозорості фінансової звітності, потребою підвищення ефективності управління підприємствами, а також вимогами до стабільного функціонування галузі в умовах постійних ринкових та екологічних викликів.

Чимало науковців зосередили свою увагу на дослідженні особливостей організації та проведення аудиту і аналізу діяльності підприємств. Зокрема, питання аудиту господарської діяльності підприємств досліджували такі вчені, як: Пацарнюк О. В. [1], Михайленко О. В. та Ніколаєнко С. М. [2], Радіонова Н. Й. та Гайдей І. С. [3], Візіренко С. В. та Копил Я. М. [4], Мулик Я. [5] та інші; дослідження проведення аналізу відобразили у своїх працях Ніценко В. С. [6], Гончаренко Н. Г. [7], Химич І. Г. та Різник Н. М. [8] та інші.

Також окремі вчені приділили увагу дослідженню особливостей діяльності нафтогазової промисловості. Зокрема, дане питання досліджували: Гламаздин В. П. та Мельник В. М. [9], Коцкулич Т. та Негрич І. [10], Комеліна О. В., Щербіна С. А. та Крайнев В. М. [11] та інші. Однак, дослідження особливостей здійснення аудиту та аналізу діяльності суб'єктів господарювання у галузі нафтогазової промисловості не в повній мірі знайшли відображення у працях вчених, що вказує на необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі.

Мета та завдання дослідження. Метою дипломної роботи є дослідження організації і методики аудиту та аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості, а також надання рекомендацій щодо їх удосконалення.

Відповідно до мети було визначено наступні завдання дослідження:

- висвітлити економічну сутність та теоретичні основи аудиту і аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості;
- ознайомитись з економічною характеристикою АТ «Укргазвидобування»;
- здійснити аналіз показників діяльності АТ «Укргазвидобування»;
- дослідити порядок організації та методику аудиту діяльності АТ «Укргазвидобування»;

- проаналізувати порядок проведення аналітичних процедур та результати узагальнення при здійсненні аудиту діяльності АТ «Укргазвидобування»

- визначити основні напрями удосконалення аудиту та аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості.

Об'єктом дослідження виступає процес та результати здійснення аудиту та аналізу діяльності АТ «Укргазвидобування».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти організації і методики аудиту та аналізу діяльності підприємства.

Базою дослідження обрано АТ «Укргазвидобування».

Для досягнення мети кваліфікаційної роботи використані методи теоретичного аналізу літератури (вивчення і опрацювання літературних джерел, періодичних видань, огляд нормативних документів), загальнонаукові методи (аналізу, синтезу, індукції, дедукції), традиційні способи обробки інформації (порівняння, графічний метод), дослідження та використання даних матеріалів АТ «Укргазвидобування».

Джерелами інформації є нормативно-правові акти, методично-інструктивний матеріал, дані фінансової звітності АТ «Укргазвидобування», періодичні видання та сайти інформаційно-комунікаційної мережі Інтернет.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у наступному:

- удосконалено підходи щодо визначення економічної сутності аудиту та аналізу нафтогазових підприємств, що дозволяє розширити розуміння їх специфіки у контексті галузевих особливостей;

- визначено ключові теоретичні аспекти аудиторської діяльності, що є релевантними для підприємств нафтогазової промисловості;

- запропоновано методи оптимізації організації аудиторської діяльності на підприємствах нафтогазової галузі, що базуються на реальних даних підприємства і відображають особливості галузі;

- досліджено та запропоновано нові напрями вдосконалення методики проведення аудиту з урахуванням сучасних викликів галузі та нормативних змін;
- розроблено рекомендації для покращення системи контролю та управління підприємствами нафтогазової промисловості, що дозволяє забезпечити більш ефективне використання ресурсів та зниження операційних ризиків.

Практична значущість полягає в тому, що основні положення кваліфікаційної роботи можуть бути використані для удосконалення практики аудиту нафтогазових підприємств, а також для подальших досліджень у даній галузі.

Апробація роботи. Основні положення даного дослідження публікувались у Журналі «Підприємництво і торгівля».

Рябчук О.Г., Андрух О. В. Особливості аудиту і аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості. Підприємництво і торгівля, випуск 43. Видавничий дім «Гельветика», 2024.

Структура дипломної роботи: дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Містить 79 сторінок тексту, 10 таблиць та 4 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИКИ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

1.1. Економічна сутність та теоретичні основи аудиту і аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості

Аудит та аналіз діяльності суб'єктів господарювання є ключовими елементами системи економічного контролю і управління, особливо в галузях, що мають стратегічне значення для національної економіки, таких як нафтогазова промисловість. Дана галузь забезпечує не лише енергетичні потреби нашої держави, але й вагомо впливає на її фінансові показники, що вимагає високого рівня прозорості, ефективності та фінансової відповідальності.

Загалом, аудит є важливим елементом управлінського контролю, який має багатогранне значення в сучасному бізнес-середовищі.

Різні узагальнюючі трактування щодо визначення сутності терміну «аудит» наведені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Визначення сутності терміну «аудит»

Автор, джерело	Сутність поняття
В. Сопко, В. Шило, Н. Верхоглядова, С. Ільїна, О. Брадул [12 с. 19]	Необхідна своєрідна експертиза бізнесу, фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, за допомогою якої визначаються критерії достовірності показників фінансової діяльності, ведення обліку та аналізу.
Л. М. Полякова [13, с. 10]	процес незалежної, конфіденційної, платної перевірки публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій, установ компетентним незалежним працівником з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам у своєму висновку
О. А. Петрик, М. Т. Фенченко [14]	перевірка і підтвердження незалежним професіоналом (аудитором) фінансової (бухгалтерської) звітності щодо її достовірності, повноти та законності.

Продовження табл. 1.1

Я. А. Гончарук [15, с. 18]	процес, за допомогою якого компетентній працівник збирає і накопичує дані про господарські явища та факти з метою їх об'єктивної кількісної і якісної оцінки, визначення відповідності встановленим критеріям та надання зацікавленим користувачам достовірної інформації про об'єкти дослідження
Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча [16, с. 32]	незалежна експертиза обліку, фінансової звітності та висловлювання думки аудитора щодо повноти, законності та достовірності відображення в них фінансово-господарських операцій господарюючого суб'єкта
М. Т. Білуха [17, с. 41]	форма економічного контролю, що надається суб'єктам підприємницької діяльності на договірних засадах з питань ефективності господарювання та достовірності її відображення у бухгалтерському обліку і звітності
Ф. Ф. Бутинець [18, с. 10]	перевірка офіційної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації про діяльність суб'єктів господарювання з метою визначення їхньої достовірності, повноти та відповідності чинному законодавству; підприємницька діяльність аудиторів (аудиторських фірм) щодо здійснення перевірок фінансової звітності та інших документів з метою встановлення достовірності і відповідності операцій нормативним актам.
Б. Ф. Усач [19, с. 9]	незалежна експертиза фінансової звітності комерційних підприємств уповноваженими на те особами (аудиторами) з метою підтвердження її достовірності для державних податкових органів і власників.
О. А. Петрик [20, с. 17]	перевірка фінансової звітності підприємства (установи, організації), виконана незалежним професіоналом з метою встановлення об'єктивної думки про її точність, повноту та достовірність, а також про відповідність загальноприйнятим принципам бухгалтерського обліку та чинному законодавству.
Л.О. Сухарева, І. Дмитренко [21, с. 18]	система взаємопов'язаних контрольних дій незалежних суб'єктів (аудиторів), здійснюваних на контрольних і платних засадах з метою діагностування та оцінки фінансово-господарської діяльності підприємств усіх форм власності з погляду доцільності та достовірності здійснення господарських операцій, відображених в обліку і звітності; ступеня відповідності їх чинному законодавству.
Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [22]	аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам

Джерело: складено автором на підставі даних [12-22].

Отже, визначення терміну «аудит» варіюється серед науковців, але загалом його трактують як систематичний і незалежний процес, що дозволяє оцінити достовірність фінансової інформації.

Дане трактування також підтверджується словами Костенко Н. В., яка зазначає, що аудит це систематичний, незалежний процес отримання і оцінки доказів стосовно фінансової інформації з метою визначення її відповідності установленим критеріям [23].

Важливо зазначити, що аудит не обмежується лише фінансовою звітністю; він також охоплює оцінку управлінських практик, ефективності використання ресурсів та дотримання норм і стандартів. За словами А. О. Соловйової, аудит діяльності підприємства передбачає більш глибокий аналіз, ніж звичайна фінансова перевірка. Цей процес включає оцінку всіх аспектів діяльності підприємства з метою виявлення можливостей для покращення [24].

Класифікація аудиту діяльності підприємства може бути здійснена за різними критеріями залежно від мети, суб'єктів проведення, об'єктів перевірки та інших характеристик. Основні види класифікації аудиту діяльності підприємства наведені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Класифікація аудиту

№	Ознаки класифікації	Види
1	За рівнем обов'язковості	обов'язковий, необов'язковий
2	За кількістю об'єктів контролю	однопредметний, багатопредметний
3	За видами діяльності суб'єкта	загальний, банківський, страховий та аудит іншої діяльності
4	За періодичністю проведення	періодичний аудит, аудит в міру необхідності
5	За масштабами роботи	загальний, локальний
6	За формою проведення	індивідуальний, колективний
7	За приналежністю клієнта до сектору економіки	приватного, державного сектору

Джерело: [25].

Процес аудиту складається з декількох етапів: планування, збору даних, оцінки доказів та формування висновків.

На етапі планування визначаються цілі та обсяг аудиту, а також вибираються методи збору даних. Збір даних може включати інтерв'ю з

працівниками, аналіз документації, спостереження за процесами та використання методів статистичного аналізу.

Обробка даних є ключовим етапом, на якому фахівці розраховують основні показники, аналізують їх у порівнянні з галузевими стандартами та виявляють тенденції. Важливо використовувати сучасні технології, такі як автоматизація та аналіз великих даних, для підвищення точності аудиту.

На заключному етапі формуються висновки, які можуть містити рекомендації щодо покращення управлінських практик, зменшення витрат та підвищення ефективності.

Що стосується аудиту нафтогазової промисловості, то варто зазначити, що він має свої специфічні особливості. Однією з основних проблем є висока капіталомісткість виробництва та ризики, які пов'язані зі змінами цін на енергоресурси. На думку О.О. Стрекаль, аудит у цій галузі повинен бути спрямований не лише на фінансові аспекти, а й на управління ризиками та впровадження інновацій [26].

Дослідження показують, що ефективний аудит може суттєво підвищити конкурентоспроможність підприємства на ринку. Аудитори повинні оцінювати не лише фінансові показники, а й екологічні та соціальні аспекти діяльності, оскільки сучасне суспільство вимагає відповідальності від компаній щодо їхнього впливу на навколишнє середовище.

Сьогодні екологічна відповідальність стає важливим критерієм для оцінки діяльності підприємств. Закони, що регулюють охорону навколишнього середовища, вимагають від нафтогазових компаній впровадження технологій, які мінімізують негативний вплив на екосистему. Це потребує включення екологічних критеріїв у процес аудиту.

Соціальні аспекти також набувають значення. Аудит повинен враховувати вплив підприємств на місцеві громади, їхню участь у соціальних програмах і

дотримання етичних стандартів. Це є важливою складовою для формування позитивного іміджу компанії.

У сучасному світі аудит стикається з новими викликами, такими як цифровізація, глобалізація та підвищені вимоги до прозорості.

Аудит діяльності має велике значення для підприємств, оскільки:

- підвищує ефективність: завдяки виявленню проблем та ризиків, підприємства можуть вдосконалювати свої процеси і досягати кращих результатів;
- забезпечує відповідність: допомагає дотримуватись вимог законодавства та стандартів, що запобігає юридичним та фінансовим ризикам;
- покращує управлінську практику: рекомендації, отримані в ході аудиту, сприяють розробці більш ефективних управлінських рішень;
- зміцнює довіру: аудит створює додаткову довіру серед інвесторів, партнерів і споживачів, підвищуючи репутацію підприємства.

Також, для глибокої оцінки діяльності підприємств, вагомого значення набуває аналіз діяльності суб'єктів господарювання, який є важливою складовою аудиту.

Аналіз діяльності підприємства являє собою процес систематичного дослідження та оцінки різних аспектів функціонування підприємства з метою отримання інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Він включає: вивчення фінансових, виробничих, економічних, інвестиційних та інших показників діяльності підприємства для визначення його поточного стану, виявлення можливих проблем та перспектив розвитку.

Аналіз діяльності підприємства проводиться власними економічно-фінансовими структурними підрозділами організацій, підприємств, фірм або з залученням консалтингових організацій, аудиторських фірм з метою оцінки фінансового стану, результатів господарської діяльності за певний період (звітний рік, півріччя, квартал) [27].

Аналіз здійснюється шляхом вивчення даних оперативної статистики за поточний рік чи порівняно з минулим роком з використанням господарсько-фінансових показників (динамічних рядів, базисних чи ланцюгових індексів) для порівняльного аналізу та оцінки кінцевих результатів (ефективності) діяльності підприємства: виробничої, комерційної, торговельної, фінансової тощо [27].

Аналіз діяльності су'єктів господарювання може включати такі аспекти:

1. Фінансовий аналіз - детальне дослідження фінансових показників компанії, таких як: ліквідність, оборотність активів, рентабельність, капіталізація та структура капіталу. Метою такого аналізу є визначення стабільності та фінансового здоров'я підприємства.

2. Аналіз операційної діяльності являє собою дослідження внутрішніх бізнес-процесів з метою визначення визначення їх ефективності та доцільності. Це може включати оцінку управління виробничими ресурсами, логістичними процесами, закупівлями та продажами.

3. Аналіз ризиків - допомагає виявити потенційні загрози, з якими може зіткнутися підприємство, такі як фінансові, операційні, ринкові або регуляторні ризики. Важливим етапом є розробка рекомендацій щодо мінімізації цих ризиків.

4. Аналіз інвестиційної діяльності являє собою оцінку ефективності інвестиційних рішень компанії та їх вплив на розвиток бізнесу в майбутньому.

Аналіз діяльності суб'єктів господарювання забезпечує комплексне розуміння їх поточного стану та допомагає у прийнятті стратегічних рішень для покращення фінансової стабільності, ефективності управління і конкурентоспроможності на ринку.

Отже, аудит та аналіз суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості є не лише контрольними механізмами, але й важливими інструментами стратегічного управління, які дозволяють підприємствам даної галузі не тільки виживати, а й процвітати в умовах сучасної економіки.

1.2. Економічна характеристика та аналіз показників діяльності АТ «Укргазвидобування»

Акціонерне товариство «Укргазвидобування» - найбільша газовидобувна компанія в Центральній та Східній Європі. В Україні - це беззаперечний лідер, що займається видобутком природного газу та спеціалізується на виробництві газового конденсату.

АТ «Укргазвидобування» було створено в липні 1998 року, як дочірня компанія Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України», в результаті злиття підрозділів АТ «Укргазпром» та декількох газодобувних підприємств України [28].

27 грудня 2012 року згідно розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 червня 2012 року № 360-р «Про реорганізацію дочірніх компаній Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України», було здійснено реорганізацію підприємства з дочірньої компанії «Укргазвидобування» НАК «Нафтогаз України у ПАТ «Укргазвидобування» [29].

21 травня 2018 року рішенням акціонера було змінено тип товариства із публічного акціонерного товариства на приватне акціонерне товариство.

На сьогоднішній день, АТ «Укргазвидобування» об'єднує 11 філій в регіонах: три газопромислові управління «Львівгазвидобування», «Полтавагазвидобування», «Шебелинкагазвидобування», науково-дослідний інститут УкрНДІгаз, п'ять сервісних філій БУ «Укрбургаз», УГВ-Сервіс, Укргазпромгеофізика, САРС «Лікво» та Укргазспецбудмонтаж, Управління з переробки газу та газового конденсату. А також учбово-оздоровчий комплекс «Червона рута» [30].

Товариство веде розробку газових, нафтогазових і нафтогазоконденсатних родовищ в Харківській, Полтавській, Сумській, Донецькій, Луганській, Дніпропетровській, Львівській, Івано-Франківській, Закарпатській, Чернівецькій та Волинській областях. Геологорозвідувальні роботи компанії з пошуку нових родовищ вуглеводнів ведуться в Дніпровсько-Донецькій западині, у Карпатському регіоні. Має в своєму портфелі чотири ділянки УРП. Також, Компанія володіє мережею із 21 АЗС у Харківській області [30].

На базі науково-дослідного інституту УкрНДІгаз функціонує центр 3D моделювання та візуалізації родовищ. Це надсучасний центр компетенцій, унікальний, для нафтогазової галузі України. На базі центру створено 28 тривимірних моделей родовищ та ведеться робота по створенню наступних 5-ти нових 3D моделей для ключових родовищ Нафтогазу, серед яких Шебелинське та Західно-Хрестищенське родовища [30].

Філією АТ «Укргазвидобування» є БУ «Укрбургаз» - найбільше бурове підприємство в Україні. Чотири відділення бурових робіт, відділення технологічного транспорту та спецтехніки, що входять до складу філії, виконують повний спектр робіт з будівництва свердловин [30].

Основним видом діяльності Товариства згідно КВЕД є: 06.20 Добування природного газу.

Компанія здійснює свою діяльність виключно на території України. Через її специфіку, надає послуги найвищої якості, адже, відомо, що помилки у сфері видобування газу та нафти не допустимі. Тому, АТ «Укргазвидобування» кожного року удосконалює та підвищує якість своїх послуг, щоб максимально задовольнити потреби населення нашої держави.

Варто зазначити, що за результатами I півріччя 2024 року на АТ «Укргазвидобування» припадає близько 77% валового видобутку природного газу у загальному видобутку газу в Україні [31].

Основною місією діяльності Товариства є забезпечення енергетичної стабільності держави, задоволення потреб населення України в енергетичних ресурсах, а також у зростання ринкової вартості компанії на основі цих досягнень.

Загальну інформацію АТ «Укргазвидобування» наведено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3.

Загальна інформація АТ «Укргазвидобування»

№	Найменування статті	Характеристика
1	Повна назва підприємства	Акціонерне товариство «Укргазвидобування»
2	Скорочена назва підприємства	АТ «Укргазвидобування»
3	Юридична адреса	Україна, 04053, місто Київ, вулиця Кудрявська, будинок 26/28
4	Код ЄДРПОУ	30019775
5	Дата реєстрації	28.08.1998
6	Розмір статутного капіталу	4 285 068 868,35
7	Організаційно-правова форма	Акціонерне товариство
8	Форма власності	Недержавна власність
9	Основний вид діяльності	06.20 Добування природного газу
10	Допоміжні види діяльності	06.10 Добування сирої нафти 08.99 Добування інших корисних копалин та розроблення кар'єрів, н.в.і.у. 09.10 Надання допоміжних послуг у сфері добування нафти та природного газу 19.20 Виробництво продуктів нафтоперероблення 43.13 Розвідувальне буріння
11	Кількість працівників	16 824
12	Контакти	office@ugv.com.ua ; тел.: (044) 272 31 15
13	Уповноважені особи	Лагно Сергій Іванович

Джерело: розроблено автором на підставі даних [32].

Важливий вплив на діяльність АТ «Укргазвидобування» здійснює існуюча система управління. Органи управління Компанії мають таку структуру:

- загальні збори акціонерів;
- наглядова рада;
- правління;
- ревізійна комісія.

Кількісний склад органів управління Товариства відповідає вимогам статуту та Закону України «Про акціонерні товариства».

У своїй діяльності Компанія використовує лінійно-функціональну організаційну структуру управління. Дана система забезпечує ефективне поєднання лінійного управління з консультаціями функціональних служб, не порушуючи прав та обов'язків лінійних керівників.

З метою підвищення ефективності діяльності, АТ «Укргазвидобування» бере активну участь у здійсненні науково-дослідних робіт, розробці інноваційних продуктів та послуг.

Підприємство має широке коло споживачів, до яких слід віднести: нафтопереробні підприємства України, державні та приватні підприємства, державу в цілому, а також населення країни.

Після повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України 24 лютого 2022 року АТ «Укргазвидобування» зіткнулося з серйозними викликами в умовах війни. Через бойові дії, компанія змушена була оперативно

реагувати на ситуацію, включно з переміщенням працівників та обладнання, захистом інфраструктури, а також забезпеченням безперебійного видобутку газу.

Основними труднощами, з якими зіштовхнулося підприємство стало руйнування інфраструктури, перебої з логістикою та небезпека для життя працівників.

Тим не менше, АТ «Укргазвидобування», що є частиною Групи Нафтогаз, продемонструвало титанічну стійкість. Компанії вдалося утримати видобуток від більшого обвалу, який спостерігався в приватному секторі. «Укргазвидобування» продовжувало видобувати природний газ навіть на тимчасово невідконтрольних територіях Харківської області, що дозволило забезпечити країну природним газом [33].

Як найбільша газовидобувна компанія країни, яка в останні роки поступово втрачала свою частку на ринку, у 2023 році «Укргазвидобування» показує стабільний приріст обсягів видобутку. Якщо минулого року компанія змогла стабілізувати видобуток газу, то вже у 2023 році впевнено демонструє зростання видобутку, випередивши показники не лише 2022 року, а і року до повномасштабного вторгнення - 2021 [33].

Також значною мірою змінилася загальна стратегія компанії, вона полягала у максимально ефективному використанні внутрішніх ресурсів, підвищенні енергоефективності та зменшенні залежності від імпорту газу.

На сьогоднішній день, АТ «Укргазвидобування» активно співпрацює з багатьма міжнародними та українськими партнерами, основні з яких представлено на рис. 1.1.

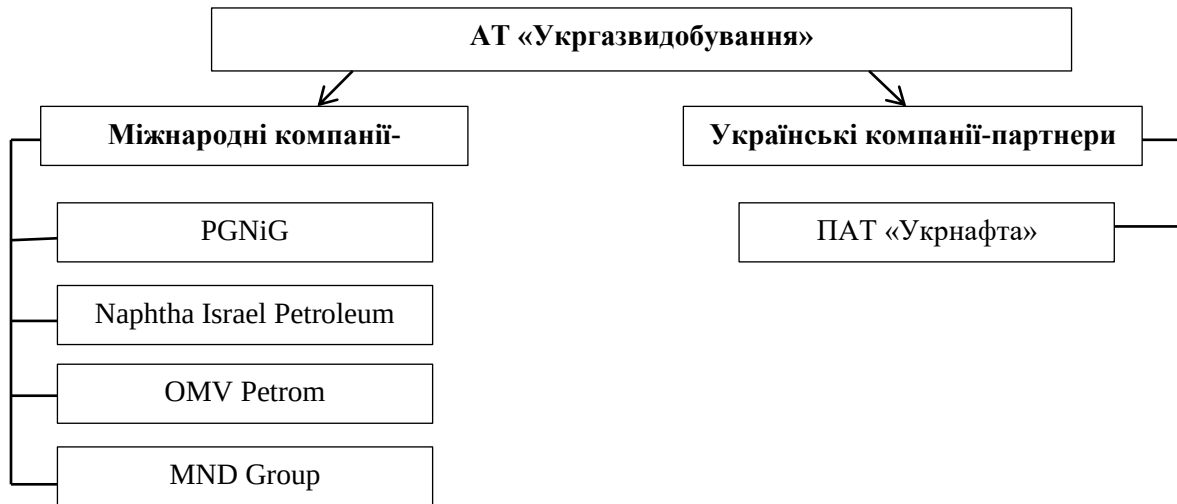

Рис. 1.1 Офіційні партнери АТ «Укргазвидобування»

Джерело: розроблено автором на підставі даних [34-35].

- PGNiG (Польща) - співпраця у сфері розвідки газу на заході України;
- Naphtha Israel Petroleum - партнерство в розвідці вуглеводнів у Чорному морі;
- OMV Petrom (Румунія) - співпраця з розвідки та видобування газу;
- MND Group (Чехія) - спільні проекти в Західній Україні [34];
- ПАТ «Укрнафта» - спільний видобуток газу та нафти на ділянках, де «Укрнафта» має ліцензії на розробку, а «Укргазвидобування» володіє інфраструктурою для видобутку та переробки. Крім того, спільні зусилля спрямовані на підвищення ефективності роботи існуючих свердловин та пошук нових родовищ [36].

Співпраця з міжнародними компаніями дозволяє Товариству впроваджувати новітні технології у видобуток та обробку газу. Це включає використання сучасних методів буріння, таких як горизонтальне буріння та гідророзриви пластів, що сприяє підвищенню ефективності та зменшенню витрат. Залучення міжнародних інвестицій, а також співпраця з українськими підприємствами, сприяє розвитку інфраструктури, створенню нових робочих місць та зростанню економіки регіонів, де компанія веде свою діяльність.

Співпраця з українськими компаніями, наприклад, як ПАТ «Укрнафта», дозволяє «Укргазвидобуванню» укладати вигідні угоди, обмінюватися ресурсами та технологіями, що сприяє підвищенню ефективності роботи вітчизняного нафтогазового сектору.

Окрім цього, варто зазначити, що Компанія співпрацює з екологічними організаціями, як міжнародними, так і українськими, для впровадження практик, що забезпечують екологічну безпеку під час видобутку природних ресурсів. Це важливо в умовах підвищених вимог до екологічності виробництв.

Отже, дана стратегічна співпраця допомагає АТ «Укргазвидобування» залишатися конкурентоспроможним на ринку та відповідати вимогам сучасного нафтогазового бізнесу.

Компанія здійснює свою діяльність на ринку чистої конкуренції. За результатами 2023 року, ринок з видобутку природного газу формують: АТ «Укргазвидобування», ПАТ «Укрнафта» та приватні компанії (рис. 1.2).

Рис. 1.2 Обсяги видобутку природного газу, млрд. куб у 2023 році

Джерело: розроблено автором на підставі даних [37].

Для більш детального аналізу конкурентоспроможності Компанії застосуємо SWOT-аналіз, який допоможе глибше оцінити стан та можливі перспективи розвитку підприємства, зокрема АТ «Укргазвидобування». Дозволить зрозуміти сильні і слабкі сторони компанії, а також зовнішні можливості та загрози, з якими вона стикається.

SWOT-аналіз АТ «Укргазвидобування» представлено в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

SWOT-аналіз АТ «Укргазвидобування»

Можливості	Загрози
1. Збільшення видобутку за допомогою нових технологій	1. Військова агресія
2. Залучення міжнародних інвестицій	2. Цінова нестабільність на світових ринках енергоресурсів
3. Експорт енергоресурсів	3. Екологічні виклики
4. Диверсифікація діяльності	4. Залежність від державних рішень
	5. Зниження курсу гривні
	6. Зміни в законодавстві та регуляторні обмеження
Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Велика ресурсна база:	1. Застаріла інфраструктура
2. Підтримка держави	2. Фінансова залежність від державних ресурсів
3. Досвід і технологічний потенціал	3. Низька інвестиційна привабливість
4. Критична роль у забезпеченні енергетичної безпеки	4. Труднощі з логістикою через війну
5. Кваліфікований персонал	
6. Монопольне положення ринку на внутрішньому видобутку	
7. Модернізація та інновації:	

Джерело: розроблено автором

На підставі SWOT-аналізу АТ «Укргазвидобування», який представлено в табл.1.4, для визначення стратегії Компанії, побудуємо матрицю SWOT-аналізу досліджуваної компанії (табл.1.5).

Таблиця 1.5

Матриця SWOT-аналізу АТ «Укргазвидобування»

Можливості+Сильні сторони	Можливості+Слабкі сторони
4+7=11	4+4=8
Загрози+Сильні сторони	Загрози+Слабкі сторони
6+7=13	6+4=10

Джерело: розроблено автором

За даними проведеного аналізу можемо стверджувати, що для АТ «Укргазвидобування» характерною є стратегія обмеженого зростання. Вибір даної стратегії зумовлений наявністю великої кількості загроз в зовнішньому середовищі, які здійснюють перешкоду для стабільного розвитку Компанії. Для досягнення довгострокової стабільності та розвитку, Товариство повинне сфокусуватися на модернізації виробничих потужностей, залученні інвестицій та диверсифікації діяльності.

Також, розглянемо економічні показники діяльності АТ «Укргазвидобування», представлені в табл. 1.6.

За даними табл. 1.6, бачимо, що загальна валюта балансу АТ «Укргазвидобування», у 2023 році має тенденцію як до зростання, так і до зменшення: порівняно з 2021 роком вона зросла на 31,42%, а порівняно з 2022 роком, зменшилась на 1,69%. Зменшення порівняно з 2022 роком є негативною тенденцією і, може свідчити про певні труднощі, які потребують уваги керівництва для підтримки фінансової стабільності компанії.

Таблиця 1.6

Основні економічні показники діяльності АТ «Укргазвидобування»
за 2021-2023рр.

Показники	2021р.	2022 р.	2023 р.	Зміни в абсолютних величинах 2023 р. порівняно з:		Темпи зростання (зниження) 2023р. у % до:	
				2021	2022	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Капітал (станом на кінець періоду)							
Валюта балансу, тис.грн.	196 969 006	263 310 989	258 850 470	+61 881 464	-4 460 519	+31,42	-1,69
Власний капітал, тис.грн.	156 708 657	202 526 579	202 896 264	+46 187 607	+369 685	+29,47	+0,18
нерозподілений прибуток (непокриті збитки), тис.грн	24 483 066	13 004 445	23 437 892	-1 045 174	+10 433 447	-4,27	+80,23
Позиковий капітал, тис.грн.	40 260 349	60 784 410	53 954 206	+13 693 857	-6 830 204	+34,01	-11,24
Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	17 700 371	28 516 724	29 847 520	+12 147 149	+1 330 796	+68,63	+4,67
Необоротні активи, тис.грн	186 028 143	248 733 047	231 123 715	+45 095 572	-17 609 332	+24,24	-7,08
Нематер. активи, тис.грн.	2 535 055	2 674 398	2 608 472	+73 417	-65 926	+2,90	-2,47
Основні засоби, тис. грн.	165 039 821	228 961 712	207 749 800	+42 709 979	-21 211 912	+25,88	-9,26
Довгострокові фінансові інвестиції, тис. грн.	305 789	283 418	766 575	+460 786	+483 157	+150,69	+170,5
Довгострокова дебіторська заборгованість, тис. грн.	741	526	581	-160	+55	-21,59	+10,46
Оборотні активи, тис. грн.	10 940 863	14 577 942	25 726 755	+14 785 892	+11 148 813	+135,14	+76,48
у тому числі запаси, тис.грн.	3 636 984	4 198 812	3 549 249	-87 735	-649 563	-2,41	-15,47
Економічні показники							
Чистий дохід від реалізації товарів тис. грн.	90 119 750	86 377 776	93 867 096	+3 747 346	+7 489 320	+4,16	+8,67
Собівартість проданої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	65 857 697	73 262 120	71 680 396	+5 822 699	-1 581 724	+8,84	-2,16
Валовий прибуток, тис. грн.	24 262 053	13 115 656	22 186 700	-2 075 353	+9 071 044	-8,55	+69,16
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис. грн.	15 538 034	2 922 127	12 991 240	-2 546 794	+10 069 113	-16,39	+344,58

Джерело: складено автором на підставі даних додатків Д, Е, Ж

Що стосується власного капіталу Товариства, то у 2023 році він має тенденцію до збільшення: порівняно з 2021 роком - на 46 187 607 тис. грн. (або на 29,47%), порівняно з 2022 роком - на 369 685 тис. грн. (або на 0,18%). Дана тенденція є позитивною та свідчить про здатність компанії розвиватися і забезпечувати власні фінансові потреби.

Обсяги нерозподіленого прибутку у 2023 році зросли порівняно з 2022 роком на 80,23%, що свідчить про значне покращення фінансової стійкості компанії.

Що стосується позикового капіталу АТ «Укргазвидобування», то у 2023 році він має тенденцію до зменшення обсягів порівняно з 2022 роком на 6 830 204 тис. грн. (або на 11,24%), що є позитивним значенням, і може свідчити про поліпшення фінансової ситуації, зниження ризиків або зміни в стратегії управління капіталом.

Поточні зобов'язання Товариства у 2023 році мають тенденцію до зростання: порівняно з 2021 роком відбулось збільшення обсягів на 68,63%, що є значним показником та вказує на активізацію діяльності і можливості зростання, але також несе ризики, пов'язані з ліквідністю та фінансовою стійкістю.

В порівнянні з 2022 роком даний показник зріс на 4,67 %, що свідчить про сповільнення темпів приросту і є позитивним сигналом щодо стабілізації фінансового стану Товариства. Дана тенденція вказує на оптимізацію витрат, зменшення потреби в зовнішньому фінансуванні і вибір більш обережної фінансової стратегії.

Що стосується необоротних активів АТ «Укргазвидобування», то у 2023 році даний показник має тенденцію як до зменшення, так і до збільшення обсягів. Порівняно з 2021 роком обсяги зросли на 45 095 572 тис. грн (або на 24,24%), що є значним позитивним показником для Товариства. Це свідчить про активні інвестиції у розвиток, модернізацію і розширення

виробничих можливостей, що може сприяти подальшому зростанню та фінансовій стабільності компанії.

Порівняно з 2022 роком обсяги зменшились на 17 609 332 тис. грн. (або на 7,08%), дане зменшення, скоріш за все, спричинене вибуттям основних засобів.

Обсяги нематеріальних активів Товариства зросли у 2023 році порівняно з 2021 роком на 2,9%, а порівняно з 2022 роком, навпаки, зменшились на 2,47%, що свідчить про зміни у фінансовій політиці та ринкових умовах. Компанії важливо здійснити аналіз причин такого зростання і зменшення, щоб виявити можливості для подальшого розвитку та адаптації стратегії управління нематеріальними активами. Зважаючи на ці фактори, Товариству слід розглянути можливість підвищення інвестицій в нематеріальні активи, які забезпечать довгострокове зростання та конкурентоспроможність.

Що стосується основних засобів АТ «Укргазвидобування», то бачимо, що у 2023 році обсяги мають тенденцію до зменшення порівняно з 2022 роком на 9, 26% (або на 21 211 912 тис. грн.), що може свідчити про вибуття чи ліквідацію старих та непрацюючих активів, а також про відсутність або недостатнє оновлення інвестицій в нові основні засоби, яке спричинене проблемами з фінансуванням або зменшенням прибутків.

Довгострокові фінансові інвестиції компанії мають тенденцію до збільшення обсягів: порівняно з 2021 роком - на 150,69%; порівняно з 2022 роком - на 170,48%, що свідчить про активну інвестиційну політику, диверсифікацію активів та прагнення компанії до зростання.

Довгострокова дебіторська заборгованість у 2023 році порівняно з 2021 роком зменшилась на 160 тис. грн.(або на 21,59%), а порівняно з 2022 роком, навпаки збільшилась на 55 тис. грн. (або на 10,46%). Зменшення заборгованості у порівнянні з 2021 роком свідчить про покращення управлінських практик, тоді як зростання у порівнянні з 2022 роком може бути індикатором зростання бізнесу,

але також вказує на потенційні ризики, пов'язані з погіршенням фінансового стану дебіторів.

АТ «Укргазвидобування» слід зосередити увагу на аналізі причин збільшення дебіторської заборгованості та оцінити можливі ризики, щоб вжити необхідних заходів для зниження потенційних фінансових втрат у майбутньому. Це може включати вдосконалення механізмів моніторингу дебіторської заборгованості та розробку стратегій управління кредитними ризиками.

Що стосується оборотних активів АТ «Укргазвидобування», то бачимо, що спостерігається позитивна тенденція до збільшення обсягів у 2023 році: порівняно з 2021 роком - на 135,14% та порівняно з 2022 роком - на 76,48%, що є позитивним сигналом та свідчить про покращення ліквідності, активізацію операційної діяльності і загальне зростання компанії. Однак, для підтримання цього тренду, компанії важливо продовжувати вдосконалювати свої стратегії управління активами і ефективно використовувати нові фінансові ресурси.

Загалом, дане зростання створює можливості для подальшого розвитку та зміцнення позицій на ринку, але також вимагає уважного моніторингу для забезпечення фінансової стабільності в майбутньому.

Чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг) також має стабільну динаміку до збільшення у 2023 році: порівняно з 2021 роком - на 4,16%, а порівняно з 2022 роком - на 8,67%, що є позитивним показником та свідчить про успішну операційну діяльність компанії і здатність адаптуватися до умов ринку.

Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) за досліджуваний період має як позитивну, так і негативну тенденцію: у 2023 році, порівняно з 2021 роком, спостерігається зростання на 8,84%, що може свідчити про зростання витрат на виробництво чи інших факторів, що впливають на собівартість. Однак, порівняно з 2022 роком, зафіксовано зниження даного показника на 2,16%, що може

вказувати на ефективніші виробничі процеси, оптимізацію витрат або інші заходи, спрямовані на зниження собівартості продукції.

Щодо валового прибутку, то цей показник у 2023 році має тенденцію до зменшення на 69,16%, порівняно з 2021 роком. Це може бути зумовлено різноманітними чинниками, такими як зміни на ринку, конкурентний тиск, збільшення витрат або зниження ціни на продукцію. Однак, порівняно з 2022 роком навпаки спостерігається збільшення показника на 69,16%, що свідчить про позитивні зміни в операційній діяльності компанії та її здатність адаптуватися до змін на ринку і використовувати можливості для росту. Таке зростання також може бути індикатором стабільності та фінансового здоров'я компанії, що дозволяє їй успішно конкурувати на ринку.

Чистий прибуток АТ «Укргазвидобування» у 2023 році порівняно з 2021 роком має тенденцію до зменшення показника на 16,39% (тобто на 2 546 794 тис. грн.). Дана тенденція спричинена впливом негативних змін в економічному середовищі, внутрішніми факторами компанії або іншими негативними впливами, що призвели до зменшення прибутковості.

Проте, порівняно з 2022 роком спостерігається значне зростання обсягів чистого прибутку компанії на 344,58 %, що свідчить про потенційні проблеми в минулі роки, але також про успішні стратегії відновлення та адаптації в останній рік.

Проаналізувавши основні показники фінансово-господарської діяльності АТ «Укргазвидобування» спостерігаємо змішану динаміку, що свідчить про досягнення значних успіхів у деяких аспектах, таких як: оборотні активи , власний капітал, обсяги виробництва та чистий прибуток, в той час як інші показники, такі як: основні засоби, необоротні та нематеріальні активи, потребують подальшої уваги. Це вимагає від компанії стратегічного підходу до

управління, щоб підтримувати позитивні тенденції та вирішувати існуючі проблеми.

Також, варто зауважити, що від початку повномасштабної війни в Україні, «Укргазвидобування» бере активну участь у протистоянні на газовому та економічному фронті країни. В умовах порушених логістичних сполучень, попри окупацію та бойові дії на значних територіях, компанії вдалося забезпечити нашу державу газом, що є критично важливим для підтримки енергетичної безпеки та стабільності країни.

У цих складних умовах АТ «Укргазвидобування» продемонструвало свою стійкість та готовність діяти на підтримку держави, забезпечуючи не лише постачання газу, але й соціальну відповідальність. Ця діяльність підтверджує важливу роль компанії в енергетичній безпеці України та її здатність адаптуватися до змін, що в свою чергу створює основу для стабільного розвитку в майбутньому.

Отже, АТ «Укргазвидобування» - це найбільша газовидобувна компанія України. За останній рік своєї діяльності компанія має певні позитивні тенденції господарської діяльності, а саме: зростання обсягів оборотних активів, власного капіталу, обсягів виробництва, а також чистого прибутку. Проте, існують і певні проблеми, серед яких варто виділити: зменшення обсягів основних засобів, необоротних та нематеріальних активів, які можуть бути спричинені складною політично-економічною ситуацією в країні. Але, незважаючи на певні виклики, АТ «Укргазвидобування» продовжує розширювати свою діяльність та залишається однозначним лідером на українському ринку нафтогазової промисловості.

Також, підприємство продовжує надавати усесторонню допомогу для ЗСУ та населення, яке постраждало під час повномасштабної війни.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «УКРГАЗВИДОБУВАННЯ»

2.1. Організація і методика аудиту діяльності АТ «Укргазвидобування»

Аудит діяльності підприємства є одним із важливих елементів сучасного управлінського процесу, який сприяє підвищенню ефективності і прозорості його функціонування. Для таких стратегічно важливих підприємств, як АТ «Укргазвидобування», що займається видобутком природного газу, аудиторська перевірка стає необхідною складовою не лише для забезпечення відповідності фінансової звітності міжнародним стандартам, але й для оцінки ефективності управлінських рішень, раціональності використання ресурсів і забезпечення належної якості наданих послуг.

Організація аудиту діяльності АТ «Укргазвидобування» базується на комплексному підході, який включає кілька ключових етапів, кожен з яких має своє значення для забезпечення ефективності та надійності перевірки компанії.

Основні етапи організації аудиту компанії представлені на рис. 2. 1.

Рис. 2.1 Етапи організації аудиту діяльності АТ «Укргазвидобування»

Джерело: складено автором

Організація аудиту діяльності на АТ «Укргазвидобування» здійснюється за стандартною процедурою, яка відповідає вимогам національного законодавства, корпоративним стандартам компанії, а також міжнародним стандартам аудиту.

Вибір аудиторської компанії для проведення аудиту в АТ «Укргазвидобування», проводиться через прозору та конкурентну процедуру (тендер), відповідно до вимог законодавства України та корпоративних стандартів компанії.

АТ «Укргазвидобування» 31 липня 2023 року було оголошено відкриті торги із закупівлі аудиторських послуг з проведення аудиту фінансової звітності Товариства за 2023 та 2024 роки, складеної відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), з терміном надання послуг - два роки, до 14.03.2025 року [38].

Переможцем торгів стала аудиторська компанія ТОВ «Кроу Ерфольг Україна», з якою було укладено договір щодо надання аудиторських послуг від 31.08.2023 № УГВ442/42-23.

За даними Звіту незалежного аудитора за 2023 рік, послуги аудиторської компанії ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» надавались в період з 01.09.2023 по 14.03.2024 року.

На підготовчому етапі аудиторської перевірки аудиторами ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» були здійснені попередні консультації з представниками АТ «Укргазвидобування» щодо специфіки фінансової звітності Товариства, а також проведена оцінка внутрішніх фінансових процесів. Були визначені ключові ризики та області, які потребують особливої уваги під час здійснення аудиту.

При виконанні аудиторських завдань були проведені інтерв'ю з керівниками відповідних підрозділів Товариства, а також здійснена перевірка вибіркового

операцій, що дозволило скласти загальне уявлення про достовірність фінансової звітності.

Результати виконаної роботи дали можливість сформувати чіткі уявлення про фінансовий стан компанії, а також про її відповідність вимогам міжнародних стандартів.

На етапі планування аудиторської перевірки здійснюється визначення стратегії та завдань перевірки, а також складається два основних документа: план та програма аудиторської перевірки.

План, як правило, складається з переліку робіт на основних етапах аудиту, а програма містить конкретні завдання і процедури перевірки кожного циклу господарських операцій, рахунки бухгалтерського обліку [39].

План аудиторської перевірки розробляється відповідно до МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності».

Перед формуванням плану аудиторської перевірки, було здійснено оцінку аудиторських ризиків, які можуть вплинути на достовірність фінансової звітності компанії, зокрема в умовах змін економічної ситуації та регуляторного середовища.

Аудиторський ризик – ризик того, що аудитор висловить невідповідну аудиторську думку в разі, якщо фінансова звітність суттєво викривлена [40].

Оцінка загального аудиторського ризику включає в себе три основні категорії ризиків: властивий ризик, ризик контролю та ризик невиявлення. Це дозволяє аудиторам сформувати комплексну стратегію щодо виявлення суттєвих помилок або шахрайства у фінансовій звітності компанії.

Загальний аудиторський ризик розраховується за формулою (2.1):

$$AP = BP * PK * PH, \quad (2.1)$$

де АР – загальний ризик аудиту;

ВР – властивий ризик;

РК – ризик контролю;

РН - ризик невиявлення.

Властивий ризик (ВР) - це ризик викривлення залишку на рахунку (або класу операцій), який може бути суттєвим, окремо або разом з викривленням залишків на інших рахунках (або класів операцій), якщо припустити відсутність відповідних заходів внутрішнього контролю [41]. Даний ризик розраховується в межах від 0 до 100%.

Ризик контролю (РК) являє собою оцінку аудитором ефективності системи внутрішньогосподарського контролю клієнта з точки зору її здатності запобігати або виявляти помилки [41]. Розраховується в межах від 0 до 100%.

Ризик невиявлення - це ризик, який аудитор готовий взяти на себе в тій мірі, в якій він ризикує не виявити істотних помилок у фінансовій звітності за допомогою аудиторських процедур, припускаючи, що в системі внутрішньогосподарського контролю їх не змогли виявити і виправити [41]. Розраховується в межах від 0 до 10%.

При розрахунку аудиторського ризику встановлено прийнятний аудиторський ризик - це суб'єктивно встановлений рівень ризику, який готовий взяти на себе аудитор [41]. Розмір прийнятного аудиторського ризику не повинен перевищувати 5%, якщо його рівень вище даного показника, проведення перевірки є недоречним.

Отже, розглянемо оцінку загального аудиторського ризику для АТ «Укргазвидобування». Для початку ознайомимось з факторами, які впливають на збільшення та зменшення ризику.

До основних факторів, які впливають на збільшення аудиторського ризику для АТ «Укргазвидобування» можна віднести: складність галузі, високий рівень регуляторного контролю, зміни в законодавстві, ризик шахрайства, валютні ризики, великий обсяг операцій, економічні та політичні фактори, окупація територій, де здійснюється діяльність, знищення та пошкодження обладнання тощо.

До основних факторів, які впливають на зменшення аудиторського ризику для Компанії можна віднести: наявність розвиненої системи внутрішнього контролю, висока кваліфікація персоналу, використання сучасного програмного забезпечення, регулярні внутрішні перевірки, співпраця з авторитетними аудиторськими компаніями, чітко визначені облікові політики, досвід у галузі, публічність і прозорість діяльності, диверсифікація діяльності тощо.

Розглянемо, безпосередньо, розрахунок загального аудиторського ризику:

$$AP = BP (80\%) * PK (60\%) * PH(6\%) = 2,88 \%$$

Отже, аудитори ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» здійснили оцінку загального аудиторського ризику для АТ «Укргазвидобування», визначивши його як допустимий середній, з огляду на специфіку діяльності та зовнішні фактори, які можуть суттєво вплинути на точність фінансової звітності.

На підставі оцінки ризиків, аудитори ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» розробили детальний план та програму перевірки, який включав строки, обсяг перевірки та необхідні ресурси для її виконання. Зокрема, були заплановані перевірки ключових елементів фінансової звітності, таких як облік доходів, витрат, активів та зобов'язань, а також відповідність методології їх оцінки вимогам МСФЗ.

Під час основного етапу здійснення аудиторської перевірки аудитори проводили всебічну перевірку усіх аспектів фінансової звітності Товариства,

використовуючи методи тестування операцій та документів, а також застосовуючи перевірки на відповідність існуючим політикам та нормативним вимогам. У межах даної перевірки було проаналізовано фінансові операції, підтверджуючи їх відповідність до встановлених стандартів та перевіряючи законність і правильність проведених транзакцій.

Аудитори також проводили тестування різних облікових записів і статей фінансової звітності, перевіряючи правильність розподілу витрат та доходів, точність відображення активів і зобов'язань, а також коректність нарахування амортизації та резервів. Паралельно проводилися перевірки складних операцій, таких як валютні перекази, угоди з кредитними установами та інші специфічні фінансові операції, що можуть вплинути на формування звітності.

Особлива увага була приділена оцінці правильності обліку природних ресурсів, зокрема нарахуванню витрат на розробку родовищ, екологічним заходам і зобов'язанням, які можуть виникнути через діяльність Товариства. Аудитори вивчали відповідність внутрішніх звітів та фінансової документації вимогам регулюючих органів.

Окрім цього, для оцінки фінансовго стану АТ «Укргазвидобування» було застовано аналітичні процедури, такі як: горизонтальний та вертикальний аналіз звітності, а також коефіцієнтний аналіз. Застосування аналітичних процедур дозволило оцінити фінансовий стан Компанії у динаміці.

Також, здійснювалась перевірка внутрішнього контролю, для того, щоб оцінити ефективність і здатність самостійно запобігати або виявляти підприємством порушення щодо фінансових операцій. Це включало аналіз процесів управління грошовими потоками, витратами на капітальні інвестиції та перевірку загальних процедур управлінського контролю.

На завершальному етапі аудиторської перевірки АТ «Укргазвидобування» аудитори завершили аналіз зібраних даних, узагальнили результати проведених процедур та підготували аудиторський висновок.

Зокрема, аудитори перевірили: чи були усунуті помилки та невідповідності, виявлені на попередніх етапах перевірки, а також, чи було здійснено аналіз залишкових ризиків, щоб переконатися, що жоден із виявлених ризиків не залишився поза увагою.

Аудитори провели повторне тестування найбільш суттєвих показників фінансової звітності, включаючи доходи, витрати, активи та зобов'язання, щоб упевнитися в їх точності та відповідності МСФЗ.

Окрім цього, було проведено фінальну зустріч з керівництвом Товариства для обговорення основних висновків перевірки, а також надано рекомендації щодо вдосконалення системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку.

Після цього, було складено детальний аудиторський звіт, у якому наведено висновки щодо фінансового стану компанії, дотримання МСФЗ та рекомендації щодо вдосконалення облікових та управлінських процесів.

На основі зібраних доказів та аудиторського звіту аудитори підготували офіційний аудиторський висновок, який підтвердив, що фінансова звітність АТ «Укргазвидобування» за відповідний період складена відповідно до МСФЗ, виявлені недоліки були незначними й не вплинули на загальну достовірність інформації. Також аудиторами було надано певні рекомендації для подальшого вдосконалення процесів управління та внутрішнього контролю.

Аудиторський звіт був переданий керівництву та наглядовій раді Товариства для подальшого використання в ухваленні стратегічних рішень і забезпеченні прозорості перед акціонерами.

Звіт незалежного аудитора (аудиторський висновок) за 2023 рік було опубліковано разом з окремою фінансовою звітністю АТ «Укргазвидобування» за 2023 рік на офіційному сайті Товариства.

Отже, організація та методика аудиту АТ «Укргазвидобування» базуються на дотриманні міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та принципів професійної етики аудиторів. У ході аудиторської перевірки було забезпечено комплексний підхід до планування, виконання процедур, оцінки ризиків та формування висновків.

На етапі планування аудитори визначили основні цілі, завдання й обсяг перевірки, а також ідентифікували ключові ризики, які можуть вплинути на достовірність фінансової звітності. Особливу увагу було приділено специфіці діяльності Товариства, зокрема природних ресурсів і складним виробничим процесам.

Методика аудиту включала поєднання тестування системи внутрішнього контролю, аналітичних процедур, детального тестування фінансових операцій та аналізу ключових елементів звітності.

Результати аудиторської перевірки підтвердили, що фінансова звітність АТ «Укргазвидобування» складена відповідно до вимог МСФЗ. Виявлені недоліки були незначними та не вплинули на достовірність звітності.

Таким чином, організація та методика аудиту дозволили забезпечити високий рівень прозорості, точності та обґрунтованості фінансової інформації Товариства, а також надати керівництву рекомендації щодо вдосконалення облікових і контрольних процедур.

2.2. Здійснення аналітичних процедур при проведенні аудиту діяльності АТ «Укргазвидобування»

Здійснення аналітичних процедур є етапом аудиторської перевірки, який забезпечує комплексну оцінку фінансового стану підприємства, його ефективності та ризиків. Для АТ «Укргазвидобування», як ключового гравця на енергетичному ринку України, аналітичні процедури мають особливе значення, оскільки вони могли б ідентифікувати основні фінансово-економічні тенденції та швидше виявити можливість зони ризику. Впровадження таких процедур допоможе підвищити прозорість та ефективність діяльності компанії, що сприяє зміцненню довіри інвесторів і забезпечує стабільність в галузі.

Міжнародний стандарт аудиту 520 «Аналітичні процедури» розглядає використання аудитором аналітичних процедур як процедур перевірки по суті і як процедур, що проводяться перед завершенням аудиту, які допомагають аудитору при формуванні остаточного висновку щодо фінансової звітності [42].

Аналітичні процедури аудиту охоплюють широкий спектр методів та технік, які застосовуються для глибокого аналізу фінансових та операційних показників діяльності підприємства. При проведенні аудиту АТ «Укргазвидобування» дані процедури спрямовані на досягнення таких ключових завдань, як:

1. Виявлення відхилень: порівняння фактичних показників із минулими даними дозволяє виявити значні відхилення, які можуть свідчити про недоліки у фінансовій діяльності, внутрішньому контролі або управлінських ресурсах.
2. Оцінка ризиків: аналітичні процедури забезпечують можливість ідентифікації деяких ризиків, пов'язаних із неефективним використанням ресурсів, ризиками шахрайства або помилок у звітності.
3. Підтвердження достовірності інформації: зіставлення різних видів фінансових даних, аналіз динаміки основних показників та їх відповідність

інформації із зовнішніх джерел сприяють підвищенню рівня довіри до отриманих даних.

До основних методів аналітичних процедур слід віднести: (рис. 2.2).

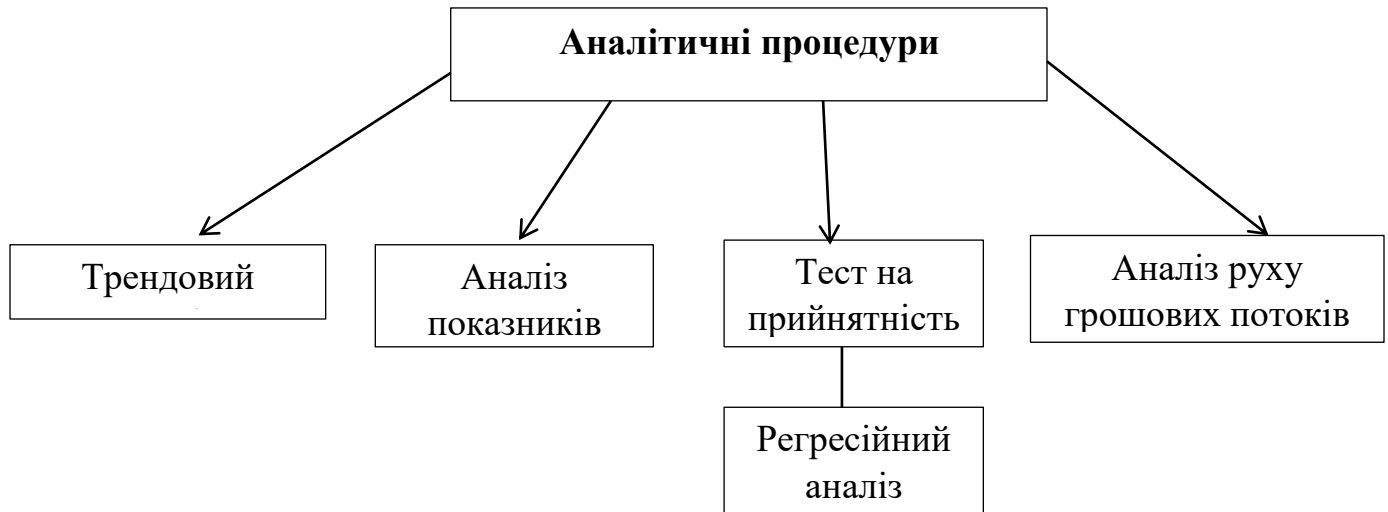

Рис. 2.2 Види аналітичних процедур

Джерело: складено автором

У практиці аудиту АТ «Укргазвидобування» використовуються такі методи аналітичних процедур, як: горизонтальний (трендовий) та вертикальний аналіз звітності, коефіцієнтний аналіз, порівняльний аналіз з галузевими показниками тощо. Дані методи дозволяють оцінити фінансові показники компанії не лише з погляду абсолютних значень, а й у динаміці, що забезпечує комплексне бачення стану компанії та тенденцій, які її характеризують.

Горизонтальний аналіз - порівняння кожної позиції звітності з минулим періодом, з відповідною позицією звітності підприємства-аналога, тобто горизонтальний аналіз звітності полягає у побудові однієї або декількох аналітичних таблиць, у яких абсолютні показники доповнюються відносними темпами зростання (зниження) [43].

Розглянемо горизонтальний аналіз балансу АТ «Укргазвидобування», який наведено в додатку Б.

Аналізуючи, за даними додатку Б (таблиця Б 2.2), динаміку нематеріальних активів та основних засобів, бачимо, що у 2022 році, порівняно з 2021 роком, обсяг нематеріальних активів збільшився на 139 343, 0 тис. грн. (або 5,5%); обсяг основних засобів - збільшився на 63 921 891, 0 тис. грн. (або 38,73%), що вказує на розширення техніко-технологічної бази АТ «Укргазвидобування».

Що ж стосується 2023 року, то навпаки, спостерігається зменшення обсягів нематеріальних активів порівняно з 2022 роком на 65 926, 0 тис. грн. (або 2,47%); обсяг основних засобів також зменшився на 21 211 912,0 тис. грн. (або 9,26%). Дане зменшення може бути викликане оптимізацією активів, амортизаційними відрахуваннями або іншими стратегічними змінами в структурі активів компанії.

Обсяг довгострокових фінансових інвестицій у 2022 році має тенденцію до зменшення порівняно з 2021 роком на 7,32 %, що ж стосується 2023 року, то даний показник навпаки зріс порівняно з 2022 роком на 170,48 %. Таке різке зростання, ймовірно, вказує на збільшення вкладень у перспективні проекти, диверсифікацію портфеля інвестицій, можливість зміни стратегії управління капіталом або підвищення прибутковості у довгостроковій перспективі. Це також може бути частиною стратегії підвищення стійкості компанії до ринкових коливань шляхом зміцнення фінансових активів.

Довгострокова дебіторська заборгованість АТ «Укргазвидобування» у 2022 році зменшилась на 215, 0 тис. грн. (або 29,01%) порівняно з 2021 роком; у 2023 році її обсяг навпаки зріс на 55,0 тис. грн. (або 10,46%). Дане зростання може вказувати на збільшення обсягу продажів із відстроченим платежем або на змінення умов співпраці з деякими клієнтами. Також це може бути результатом розширення ринків або конкретних контрактних умов, які передбачають довший період оплати.

Загалом необоротні активи у 2022 році збільшилися на 62 704 904, 0 тис. грн. (або 33,71 %), порівняно з 2021 роком. Що ж стосується 2023 року, то бачимо, що обсяг зменшився порівняно з 2022 роком на 17 609 332,0 тис. грн. (або 7,08%), що може бути результатом амортизації, часткового скорочення інвестицій або вибуття активів. Таке скорочення часто показує переваги у розподілі ресурсів або оптимізацію наявних активів для забезпечення фінансової стійкості компанії в умовах нестабільного ринку.

Запаси у 2022 році мають тенденцію до збільшення обсягів на 15,45% порівняно з 2021 роком, а у 2023 році, навпаки, спостерігається тенденція до зменшення на 15,47%, порівняно з 2022 роком, що може свідчити про збільшення попиту на продукцію (послуги).

Обсяги дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, за досліджуваний період мають тенденцію до значного зростання: у 2022 році порівняно з 2021 роком - на 8 952 064,0 тис. грн. (або 6 401%), а у 2023 році порівняно з 2022 роком - на 11 825 641,0 тис. грн. (або 130,07%). Така тенденція може мати як позитивний, так і негативний вплив, оскільки високий рівень дебіторської заборгованості збільшує фінансові ризики для компанії, але водночас показує зростання попиту на її продукцію (роботи, послуги).

Що ж стосується дебіторської заборгованості за виданими авансами, то бачимо, що у 2022 році порівняно з 2021 роком обсяги збільшились на 7,63%, що може свідчити про розширення співпраці з постачальниками або необхідність авансових платежів для забезпечення стабільності поставок в умовах ринкових коливань. Однак, у 2023 році обсяг цієї заборгованості зменшився на 25,66% порівняно з попереднім роком, що може вказувати на зменшення потреб в авансуванні або на покращенні умов контрактів, зокрема перехід на більш вигідні для компаній форми розрахунків. Подібне зниження може свідчити також про зміцнення фінансової дисципліни та ефективніше управління грошовими потоками.

Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом за досліджуваний період має тенденцію до зменшення обсягів, що може свідчити про покращення фінансового стану підприємства та ефективність управлінських заходів.

Що стосується іншої поточної дебіторської заборгованості, то у 2022 році її обсяг зріс порівняно з 2021 роком на 277 480,0 тис. грн. (або 743,91%), що може свідчити про значне підвищення заборгованості та вказувати на зростання обсягів продажів у кредит або на проблеми з отриманням платежів від клієнтів. Однак, у 2023 році даний показник навпаки зменшився на 174 224,0 тис. грн. (або 55,35%), порівняно з 2022 роком, що свідчить про покращення в управлінні дебіторською заборгованістю, можливо, шляхом активного збору платежів або зменшення продажів у кредит.

Збільшення у 2023 році, порівняно з 2022 роком грошових коштів та їх еквівалентів, на 253,21%, свідчить про покращення платоспроможності АТ «Укргазвидобування».

Витрати майбутніх періодів Компанії у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшились на 9 051,0 тис. грн. (або 27,91%). Це може вказувати на оптимізацію витрат компанії, скорочення непотрібних або менш важливих витрат. Таке зменшення може бути наслідком оцінки фінансових показників або адаптації до змін у ринковій ситуації. Що ж стосується 2023 року, то там спостерігається зростання показника порівняно з попереднім роком на 9 989,0 тис. грн. (або 42,74%), що може свідчити про відновлення або нарощування витрат після зменшення в попередньому році. Можливо, компанія інвестує в нові об'єкти, розширює діяльність або готується до збільшення обсягів продажу, що потребує більших витрат на майбутній період.

Обсяг інших оборотних активів має тенденцію як до зменшення, так і до збільшення. У 2022 році даний показник зріс порівняно з 2021 роком на 22,16%, що може бути пов'язаним зі збільшенням продажів, активізацією інвестицій або покращенням умов для виробництва товарів та послуг. У 2023 році, навпаки

спостерігається зменшення на 44,23% порівняно з 2022 роком, що може вказувати на корекцію після попереднього зростання. Це може бути наслідком: скорочення запасів, якщо компанія не змогла реалізувати продукцію в достатньому обсязі; упорядкування оборотних активів, наприклад, зниження витрат на непотрібні або застарілі активи; зменшення потреби в обсягах оборотних активів через зміни в попиті на продукцію або послуги компанії.

Загалом обсяг оборотних активів має стійку тенденцію до збільшення: у 2022 році, порівняно з 2021 роком - на 3 637 079,0 тис. грн. (або 33,24%); у 2023 році порівняно з 2022 роком - на 11 148 813, 0 тис. грн. (або 76,48%).

Сума зареєстрованого капіталу у 2021 та 2022 роках залишилась незмінною, а от у 2023 року його обсяг зріс на 204 300,0 тис. грн. (або 5,01%). Що стосується нерозподіленого прибутку, то у 2022 році, він зменшився на 46,88%, порівняно з 2021 роком, що може свідчити про зниження фінансових результатів компаній, зокрема про зниження прибутку або підвищення витрат. У 2022 році компанія стикнулася з викликами, спричиненими військовим вторгненням на територію України, які вплинули на її прибутковість; у 2023 році, навпаки, спостерігається зростання обсягів на 80,23%, що вказує на покращення фінансових результатів компанії і може бути наслідком збільшення обсягів продажів, зниження витрат або покращення управління фінансами.

Що стосується довгострокових зобов'язань і забезпечень, то бачимо, що у 2022 році наявна тенденція до збільшення обсягів порівняно з 2021 роком на 43,03%, це може свідчити про активне залучення фінансування, наприклад, через отримання нових кредитів або випуск зобов'язань. Зростання довгострокових зобов'язань може бути наслідком розширення бізнесу, інвестицій у нові проєкти або покриття старих боргів. Водночас таке зростання може вказувати на підвищення фінансових ризиків, якщо компанія залежить від зовнішнього фінансування. У 2023 році, навпаки, спостерігається зменшення показника на 25,29%, порівняно з 2022 роком, це може свідчити про скорочення потреб у

зовнішньому фінансуванні, що може бути позитивним знаком, якщо компанія змогла зменшити свої зобов'язання. Також, зменшення довгострокових зобов'язань може бути результатом погашення боргів або зміни стратегії фінансування, наприклад, переорієнтація на внутрішнє фінансування або зменшення обсягів нових кредитів.

Короткострокові кредити, зменшились у 2023 році на 12,86%, порівняно з 2022 роком, що, з одного боку, вказує на зниження залежності підприємства від зовнішніх фінансових джерел, а з іншого - на зниження кредитоспроможності АТ «Укргазвидобування».

Проте, у 2023 році, значно зросла кредиторська заборгованість, що свідчить про те, що Компанія віддає в безоплатне користування менше ресурсів, ніж отримує.

Загалом, актив та пасив балансу АТ «Укргазвидобування» у 2023 році, порівняно з 2022 роком, зменшився на 2,45%. Дане зменшення може бути пов'язане з ринковими змінами, змінами в законодавстві або політиці.

Також, розглянемо горизонтальний аналіз звіту про фінансові результати АТ «Укргазвидобування», який наведено в додатку В.

Аналізуючи, за даними додатку В (таблиця В 2.2), динаміку чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), бачимо, що у 2022 році, порівняно з 2021 роком обсяг зменшився на 3 741 974 тис. грн. (або 4,15%), дана тенденція спричинена зменшенням обсяг реалізації товарів (робіт, послуг) через військове вторгнення 24 лютого 2022 року. Проте, у 2023 році, навпаки, спостерігається збільшення обсягів порівняно з 2022 роком на 7 489 320,0 тис. грн. (або 8,67%), що свідчить про відновлення бізнесу після кризового періоду.

Що стосується собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), то у 2022 році вона зросла на 11,24% порівняно з попереднім роком, дана тенденція може бути спричинена такими факторами, як: підвищення ціни на сировину, збільшення витрат на працю, енергію або інші виробничі витрати.

У 2023 році спостерігається зменшення обсягів на 2,16%, що може свідчити про деяке покращення економічної ситуації або про зниження витрат через процеси оптимізації, зниження ціни на сировину чи інші фактори.

Обсяг валового прибутку АТ «Укргазвидобування» у 2022 році має тенденцію до зменшення на 45,94% порівняно з 2021 роком, дане зменшення може бути спричинене зростанням собівартості. Однак, у 2023 році, навпаки, обсяги зросли на 69,16% порівняно з 2022 роком, що може вказувати на ефективні дії компанії щодо оптимізації витрат, покращення виробничих процесів або відновлення ринкових умов, що сприяло зростанню доходів.

Інші операційні доходи у 2022 році мають тенденцію до зменшення на 64 468,0 тис. грн. (або 14,15%) порівняно з 2021 роком, що стосується 2023 року, то бачимо, що обсяги зросли на 576 600,0 тис. грн. (або 147,37%) порівняно з попереднім роком. Таке значне зростання може свідчити про відновлення або розширення джерел додаткових доходів. Можливо, компанія реалізувала додаткові активи, збільшила доходи від супутніх послуг, уклала нові контракти або знайшла інші можливості для підвищення своїх операційних доходів.

Що стосується адміністративних витрат, бачимо, що наявна тенденція як до збільшення у 2022 році порівняно з 2021 роком на 1,43%, так і до зменшення у 2023 році порівняно з 2022 роком на 13,03%. Зменшення адміністративних витрат могло бути спричинене скороченням адміністративних посад в компанії, оптимізацією процесів управління або зниженням витрат на офісні послуги та інші непродуктивні витрати. Така тенденція свідчить про більш раціональний підхід до використання ресурсів.

Витрати на збут у 2022 році зменшились порівняно з 2021 роком на 123 503,0 тис. грн. (або 44,18%); у 2023 році - зросли на 121 002,0 тис. грн. (або 77,54%) порівняно з 2022 роком, що може свідчити про зміну стратегії компанії та акцент на розширення ринків збуту чи підвищення продажів. Це зростання пов'язане збільшення транспортування та логістики продукції.

Обсяг інших операційних витрат у 2022 році мав тенденцію до збільшення на 0,99% порівняно з 2021 роком. Це зростання може бути результатом непередбачених витрат чи необхідністю покриття додаткових операційних потреб. В той же час у 2023 році, навпаки, спостерігалось зменшення обсягів на 30,30% порівняно з 2022 роком, що може бути результатом успішної оптимізації та контролю над витратами, спрямованими на підвищення ефективності або на зниження витрат за непрофільними напрямками.

Фінансовий результат від операційної діяльності за весь період складає прибуток. Однак, у 2022 році обсяги мають тенденцію до зменшення на 57,87% порівняно з попереднім роком. Дане зменшення могло бути спричинено сильними факторами, зокрема зростанням собівартості, зменшенням обсягу продажів або збільшенням витрат, які негативно вплинули на фінансовий результат. Даний спад, відображає загальні економічні труднощі, які вплинули на діяльність компанії. Що ж стосується 2023 року, спостерігається значне зростання показника на 134,11% порівняно з 2022 роком, що може бути наслідком оптимізації витрат, покращенням ринкових умов, а також збільшенням доходів від основної діяльності. Таке значне зростання говорить про відновлення та зміцнення позицій компанії після непростого періоду.

Що стосується фінансового результату до оподаткування, то бачимо, що у 2022 році спостерігається негативна тенденція до значного зменшення обсягів на 81,07% порівняно з 2021 роком. Такий спад пов'язаний зі збільшенням витрат зменшенням доходів або впливом інших фінансових чинників, що значно послабило фінансовий результат. Це також свідчить про складні ринкові умови чи неперевершені фінансові витрати, які вплинули на показники компанії.

У 2023 році ж спостерігається значне зростання показника на 344,95%, що є ознакою істотного покращення фінансового становища компанії. Це зростання може вказувати на ефективні кроки в оптимізацію витрат, збільшення доходів або

інші управлінські рішення, які позитивно вплинули на фінансовий результат. Також це може свідчити про стабілізацію та покращення ринкових умов.

Таким чином, після значного спаду у 2022 році, різке відновлення у 2023 році є позитивним сигналом, що компанія успішно адаптувалася до умов ринку та знайшла способи підвищення фінансового результату до оподаткування.

Протягом досліджуваного періоду АТ «Укргазвидобування» мало позитивний чистий фінансовий результат, що свідчить про прибутковість компанії, незважаючи на значні коливання в динаміці.

Зменшення чистого прибутку у 2022 році на 12 615 907,0 тис. грн (або 81,19%) відповідно з попереднім роком вказує на суттєвий фінансовий спад, який, ймовірно, був зумовлений зростанням собівартості, збільшенням витрат, а також несприятливими економічними факторами, що вплинули на загальний результат компанії.

Проте, у 2023 році, ситуація кардинально змінилася - обсяг чистого фінансового результату зріс на 10 069 113,0 тис. грн (або 344,58%) відповідно з 2022 роком. Це різке зростання може свідчити про успішні заходи з оптимізації витрат, стабілізації доходів, а також покращення економічних умов чи внутрішньої ефективності компанії.

Отже, загальна динаміка АТ «Укргазвидобування» показує, що після кризового 2022 року у 2023 році компанія досягла значного відновлення фінансового результату. Це позитивний сигнал, що вказує на успішне подолання викликів та потенціал для подальшого зростання прибутковості.

Вертикальний аналіз дозволяє визначити структуру основних елементів активів та пасивів організації, вплив окремих чинників на фінансовий результат, показники ліквідності [44]. У додатку Г (таблиця Г 2.2) наведено результати вертикального аналізу балансу АТ «Укргазвидобування».

За даними додатку В бачимо, що у 2023 році, у структурі активів домінують основні засоби, протягом аналізованого періоду спостерігається тенденція як до

збільшення їх обсягу, у 2022 році порівняно з 2021 на 3,16%, так і зменшення їх обсягу у 2023 році порівняно з 2022 роком на 6,07%.

Питома вага нематеріальних активів у 2023 році, порівняно з 2022 роком, залишилась без змін і становила 1,02%; частка довгострокових фінансових інвестицій збільшилась у 2023 році на 0,19% порівняно з попереднім роком.

Загалом необоротні матеріальні активи у 2023 році мають негативну тенденцію і, порівняно з 2022 роком, зменшились на 4,48%.

У 2023 році, дещо знизилась питома вага запасів, на 0,21, порівняно з 2022 роком. Частка дебіторської заборгованості за товари роботи, послуги, а також частка обсягу грошових коштів та їх еквівалентів, у 2023 році збільшилась, порівняно з 2022 роком.

Що стосується оборотних активів загалом, то спостерігається позитивна тенденція, збільшення на 4,48% у 2023 році, порівняно з 2022 роком.

Аналіз структури пасиву дав змогу зробити певні висновки. Найбільша частка протягом 2021-2023 рр., належить власному капіталу, також у 2023 році спостерігається збільшення частки на 2,07%, порівняно з 2022 роком.

Питома вага довгострокових зобов'язань і забезпечень у 2023 році зменшилась на 2,86%, порівняно з 2022 роком.

Що стосується поточних зобов'язань та забезпечень, то у 2023 році, їх частка навпаки зросла порівняно з 2022 р. на 0,79%.

Отже, основними висновками, зробленими під час вертикального аналізу балансу підприємства, можуть бути такі:

- структура статей балансу демонструє тенденцію до незначного зменшення частки основних засобів у 2023 році;
- спостерігається негативна тенденція до збільшення частки дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Компанії варто вдатися до аналізу структури видатків, налагодити більш стабільні зв'язки з постачальниками, а також посилити контроль за витрачанням коштів.

Отже, аналіз балансу АТ «Укргазвидобування» у горизонтальному і вертикальному розрізах показав, що підприємство цілком забезпечене оборотними активами, що свідчить про фінансову стійкість підприємства. Частка власного капіталу за досліджуваний період зросла, що є позитивним показником, і свідчить про покращення фінансового стану підприємства загалом.

При аналітичних процедурах в аудиті одним із важливих етапів діяльності є здійснення аналізу показників (коефіцієнтний аналіз), які оцінюють фінансовий стан, ефективність та можливість ризиків клієнта.

Аудитор обирає основні фінансові показники, які використовуються для аналізу. До таких показників можна віднести: показники ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності.

Без оцінювання рівня ліквідності та платоспроможності, аудит діяльності підприємства буде неповним, оскільки ці показники є ключовими для визначення його здатності виконувати фінансові зобов'язання та зберігати стійке становище на ринку. Аналіз ліквідності дозволяє зрозуміти, наскільки швидко підприємство може покрити свої короткострокові зобов'язання, тоді як платоспроможність вказує на його можливість виконувати зобов'язання в довгостроковій перспективі.

Без цих показників аудитори та зацікавлені сторони не зможуть повноцінно оцінити фінансовий ризик та передбачити можливі проблеми з грошовими потоками, що а свою чергу ускладнює прийняття обґрунтованих рішень щодо інвестування, кредитування чи інших фінансових угод з підприємством.

У табл. 2.2 наведено розрахунок показників ліквідності та платоспроможності АТ «Укргазвидобування».

Таблиця 2.2

**Розрахунок показників платоспроможності та ліквідності
АТ «Укразвидобування»**

Показники	Значення показника			Відхилення, +/-		Нормативне значення
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р.	2023 р. до 2022 р.	
Коефіцієнт покриття	0,62	0,51	0,86	+0,24	+0,35	>1
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,42	0,36	0,74	+0,32	+0,38	> 0,5
Коефіцієнт незалежної (забезпеченої) ліквідності	0,02	0,01	0,02	-	+0,01	>0,5
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,02	0,01	0,02	-	+0,01	>0,2
Частка оборотних активів у загальній сумі активів	0,06	0,06	0,1	+0,04	+0,04	> 0,5
Частка виробничих запасів у оборотних активах	0,33	0,29	0,14	-0,19	-0,15	>0,5

Джерело: розраховано автором на підставі даних додатків Д, Е, Ж

Загальний коефіцієнт ліквідності (коефіцієнт покриття) дозволяє оцінити платоспроможність підприємства, показуючи, скільки гривень оборотних активів припадає на кожну гривню його короткострокових зобов'язань.

За даними табл. 2.2, бачимо, що у 2021 році на одну гривню поточних зобов'язань припадало 0,62 грн. поточних активів, у 2022 році - 0,51 грн., що стосується 2023 року, то спостерігається значне зростання показника до 0,86 грн., але дані значення не відповідають нормативним значенням, що свідчить про те, що АТ «Укргазвидобування» не спроможне успішно перетворювати свої активи на гроші для виконання всіх платежів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності за своєю суттю схожий на коефіцієнт покриття, проте враховує не всі оборотні активи. Так, у 2021 році на одну гривню поточних зобов'язань припадало 0,42 грн оборотних активів, а у 2022 році -

0,36 грн, що є нижчим за норматив і вказує на недостатню здатність компанії конвертувати активи в грошові кошти для покриття зобов'язань. У 2023 році даний показник зріс до 0,74 грн на кожен гривню поточних зобов'язань, що відповідає нормативу ($>0,5$) та свідчить про покращення ліквідності і здатність компанії ефективніше покривати свої зобов'язання.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності відображає, яку частину короткострокових позикових зобов'язань можна погасити негайно в разі потреби. У 2021 та 2023 роках на одну гривню поточних зобов'язань припадало 0,02 грн оборотних активів, тоді як у 2022 році цей показник знизився до 0,01 грн, що не відповідає нормативному значенню. Таким чином, у 2023 році АТ «Укргазвидобування» не має можливості терміново погасити свої короткострокові позикові зобов'язання.

Частка оборотних активів в загальній сумі активів у 2021 році склала 0,06, тобто на 1 гривню активів приходилось 0,06 грн. оборотних активів, а у 2023 році - 0,1 грн..

Частка виробничих запасів в оборотних активах у 2021 році склала 0,33, тобто на 1 гривню оборотних активів приходилось 0,33 грн. виробничих запасів, а у 2023 році - 0,14 грн. Значення даного показника теж не відповідає нормативному значенню, отже, АТ «Укргазвидобування» не спроможне погасити зобов'язання виробничими запасами.

Отже, здійснивши аналіз платоспроможності та ліквідності компанії, можна констатувати, що більшість досліджуваних коефіцієнтів показують відхилення від рекомендованих значень. У зв'язку з цим доцільно виявити можливі причини виникнення даних відхилень.

Основними причинами неплатоспроможності можуть бути:

- недостатня оборотність активів: повільний обіг дебіторської заборгованості або надмірні запаси можуть призводити до зниження ліквідності;

- зростання короткострокових зобов'язань: збільшення боргових зобов'язань без відповідного зростання активів;
- погіршення фінансових результатів: зниження доходів або збільшення витрат, що веде до зменшення прибутку;
- неефективне управління ресурсами: нерациональне використання фінансових, матеріальних або трудових ресурсів;
- зовнішні економічні фактори: зміни в ринковій кон'юктурі, підвищення конкурентоспроможності або зміни в законодавстві, які впливають на фінансовий стан компанії;
- кредитна політика: недостатня обґрунтованість у наданні кредитів чи умов кредитування, що призводить до накопичення непогашеної заборгованості тощо.

При проведенні аналітичних процедур аудиту діяльності важливу роль відіграє аналіз фінансової стійкості підприємства. Даний аналіз дозволяє оцінити, наскільки підприємство здатне витримувати фінансові труднощі, виконувати свої зобов'язання та зберігати стабільність в умовах змінюваного ринкового середовища.

Фінансова стійкість – це комплексна характеристика фінансового стану підприємства, яка відображає в процесі взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів впливу досягнення стану фінансової рівноваги і здатність не лише утримувати на відповідному рівні протягом деякого часу основні характеристики діяльності підприємства, але й функціонувати і розвиватися [45].

Фінансова стійкість підприємства визначається збалансованістю структури джерел капіталу, тобто оптимальним співвідношенням між власними та залученими коштами, структурою активів, зокрема співвідношенням основних і оборотних засобів, а також гармонією між активами та пасивами за їх функціональним призначенням.

Розрахунок показників фінансової стійкості АТ «Укргазвидобування» наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Розрахунок показників фінансової стійкості АТ «Укргазвидобування»

Показники	Значення показника			Відхилення, +/-	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р.	2023 р. до 2022 р.
Коефіцієнт автономії	0,80	0,77	0,79	-0,01	+0,02
Коефіцієнт фінансової залежності	1,26	1,30	1,27	+0,01	-0,03
Коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу	0,26	0,30	0,27	+0,01	-0,03
Коефіцієнт фінансової стабільності	3,89	3,33	3,76	-0,13	+0,43
Коефіцієнт маневреності власних коштів	-0,19	-0,23	-0,14	+0,05	+0,09
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	-0,04	-0,07	-0,02	+0,02	+0,05

Джерело: розраховано автором на підставі даних додатків Д, Е, Ж

Коефіцієнт автономії відображає, яку частину загальних інвестицій підприємства становить власний капітал. Іншими словами, цей показник характеризує фінансову незалежність компанії від зовнішніх джерел фінансування. Мінімально прийнятне значення даного коефіцієнта складає 0,5, що свідчить про те, що власний капітал достатній для покриття зобов'язань, що фінансуються за рахунок позикових коштів.

За даними табл. 2.3 бачимо, що значення даного показника вище 0,5, що свідчить про фінансову незалежність АТ «Укргазвидобування» від зовнішніх джерел фінансування. Проте, порівнюючи коефіцієнт звітного періоду з базисним, можна зробити висновок, що підприємство стало трохи більш залежним від залучення додаткових коштів.

Коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до коефіцієнта автономії і показує, скільки одиниць загальних джерел припадає на одиницю власного капіталу. Порівнюючи коефіцієнт фінансової залежності 2023 року з 2021 роком,

можна зробити висновок, що компанія почала активніше використовувати залучені кошти, а частка позикових ресурсів зростає. У 2023 році, при використанні 1 гривні власного капіталу, підприємство залучає 1,27 грн. позикових коштів.

Коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу відображає, скільки позичених коштів припадає на 1 гривню власних вкладень в активи. Аналізуючи даний показник, можна зазначити, що у 2022 році підприємство використовує 0,30 грн залучених коштів на кожен гривню власного капіталу, а у 2023 році - 0,27 грн., що свідчить про зменшення фінансової залежності від зовнішніх джерел фінансування та підвищення рівня стабільності в управлінні капіталом. Це може вказувати на обережну кредитну політику компанії та зосередження на зміцненні власних ресурсів.

Коефіцієнт фінансової стабільності відображає співвідношення між власними та позиковими коштами. Нормативний діапазон для даного показника складає від 0,67 до 1,5. Значення нижче 0,67 вказує на підвищений рівень фінансових ризиків, тоді як показник вище 1,5 свідчить про наявність додаткових резервів для підвищення ефективності шляхом залучення позикових коштів. У 2021 році даний показник становив 3,89; у 2022 році - 3,33, а у 2023 році - 3,76, що свідчить про те, що підприємство має значний запас власного капіталу в порівнянні з позиковими коштами. Це вказує на стабільну фінансову позицію компанії та можливість більш ефективного використання позикових ресурсів для подальшого розвитку.

Коефіцієнт маневреності власних коштів відображає ступінь мобільності власного капіталу. Цей показник вказує, яка частка власних ресурсів інвестована в оборотні активи. Оптимальне значення даного коефіцієнта не повинно бути нижчим за 0,2, щоб забезпечити достатню гнучкість у використанні власних коштів.

Аналізуючи даний коефіцієнт, бачимо, що у перевіряємому періоді він має від'ємне значення: у 2021 році - (-0,19); у 2022 році - (-0,23), а у 2023 році - (-0,14), що свідчить про те, що АТ «Укргазвидобування» не має достатньої частки власних коштів для інвестування в оборотні активи. Це вказує на серйозні фінансові труднощі, які можуть обмежувати гнучкість у фінансуванні оперативних потреб і знижувати здатність підприємства адаптуватися до змін на ринку.

Коефіцієнт маневреності робочого капіталу відображає частку матеріальних оборотних активів у загальному обсязі робочого капіталу. За даними таблиці, бачимо, що у 2023 році, порівняно з попередніми періодами, даний коефіцієнт покращився.

Отже, проведений аналіз фінансової стійкості дає змогу зробити висновок, що діяльність АТ «Укргазвидобування» характеризується певними ризиками, які можуть впливати на його здатність виконувати зобов'язання та забезпечувати стабільний розвиток. Незважаючи на наявність певних резервів для підвищення ефективності використання капіталу, підприємству слід зосередити увагу на поліпшенні ліквідності, оптимізації структури фінансування та підвищенні маневреності активів для забезпечення більшої фінансової стабільності в умовах змінюваного ринкового середовища.

В сучасних ринкових умовах фінансова стійкість підприємства в значній мірі залежить від його ділової активності.

Ділова активність виявляється через розширення ринків збуту, підтримання позитивного іміджу та вихід на ринки праці та капіталу тощо. Вона оцінюється за допомогою різних показників (коефіцієнтів), які відображають ключові аспекти діяльності підприємства.

Розрахунок показників ділової активності АТ «Укргазвидобування» наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Розрахунок показників ділової активності АТ «Укргазвидобування»

Показники	Значення показника			Відхилення, +/-	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р.	2023 р. до 2022р.
Коефіцієнт оборотності активів	0,54	0,38	0,18	-0,36	-0,20
Період обертання, днів	676	961	2 028	+1 352	+1 067
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	8,63	10,52	6,01	-2,62	-4,51
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	42	35	61	+19	+26
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	12,02	10,24	6,74	-5,28	-3,5
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	30	36	54	+24	+18
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	22,18	18,70	18,50	-3,68	-0,20
Період обертання, днів	16	20	20	+4	-
Коефіцієнт оборотності ОЗ	0,69	0,44	0,43	-0,26	-0,01
Період обертання, днів	529	830	849	+320	+19
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,69	0,48	0,46	-0,23	-0,02
Період обертання, днів	530	760	793	+263	+33
Операційний цикл, днів	58	55	81	+23	+26

Джерело: розраховано автором на підставі даних додатків Д, Е, Ж

Із табл. 2.4 бачимо, що коефіцієнт оборотності активів АТ «Укргазвидобування» має тенденцію до зменшення (2021 рік - 0,54, 2022 рік - 0,38, 2023 рік - 0,18), що свідчить про зниження ефективності використання активів підприємства. Це може означати, що компанія не здатна оптимально перетворювати свої ресурси на доходи, що, в свою чергу, може негативно вплинути на її фінансові результати і конкурентоспроможність на ринку.

Період обертання активів за досліджуваний період має тенденцію до збільшення (2021 р. - 676 днів, 2022 р. - 961 день, 2023 р. - 2 028днів), що свідчить про неефективне використання активів. У довгостроковій перспективі така

динаміка може призвести до проблем з ліквідністю та платоспроможністю, якщо не будуть вжиті заходи для покращення оборотності активів.

Однією із важливих складових оцінки ділової активності підприємства є аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості.

Так, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості на АТ «Укргазвидобування» у 2022 році зріс, порівняно з 2021 роком, але у 2023 році, спостерігається зниження даного показника, порівняно з 2022 роком. При цьому за досліджуваний період, спостерігається як зменшення, так і збільшення строку погашення дебіторської заборгованості. Так, у 2021 році строк погашення дебіторської заборгованості становив 42 дні, у 2022 році - 35 днів, а у 2023 році - 61 день. Це свідчить про погіршення умов управління дебіторською заборгованістю та затримки у платежах з боку клієнтів. Зростання строку погашення може вказувати на проблеми з платоспроможністю контрагентів або на недостатню ефективність процесів стягнення боргів, що в свою чергу може негативно вплинути на ліквідність підприємства та його фінансовий стан у цілому.

Що стосується коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості, то бачимо, що він в динаміці зменшується. Зменшення коефіцієнта свідчить про те, що підприємство стало повільніше розраховуватися зі своїми кредиторами, що може бути ознакою фінансових труднощів або недостатньої ліквідності. Так, строк погашення кредиторської заборгованості на АТ «Укргазвидобування» у 2021 році становив 30 днів, у 2022 р. підприємство могло повернути борги за 36 днів, а у 2023 році - за 54 дні.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів має тенденцію до зменшення, що є негативним, і свідчить про зменшення виробництва. Тривалість одного обороту матеріальних запасів у 2021 році становить 16 днів, а у 2022 та 2023 роках - 20 днів, тенденція до збільшення тривалості обороту на 4 дні.

Що стосується коефіцієнта оборотності основних засобів, то бачимо, що спостерігається динаміка зменшення даного показника (2021 рік - 0,69,

2022 рік - 0,44 та 2023 рік - 0,43). При цьому спостерігаємо збільшення періоду обертання основних засобів, з 529 днів у 2021 році, до 830 днів у 2022 році та 849 днів у 2023 році.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу також має тенденцію до зменшення, що свідчить про сповільнення оборотності власного капіталу. Про це свідчить і збільшення періоду оборотності власного капіталу (у 2021 році - 530 днів, 2022 році - 760 днів та у 2023 році - 793 дні).

Також, за даними аналізу бачимо, що збільшився термін операційного циклу роботи підприємства, у 2021 році він становив 58 днів, а у 2023 році він зріс до 81 дня.

Отже, здійснивши аналіз ділової активності підприємства, можна зробити висновок, що термін одного обороту активів, виробничих запасів, основних засобів власного капіталу збільшився, що негативно впливає на ділову активність підприємства. Що стосується строку погашення дебіторської та кредиторської заборгованості, то бачимо, що він також, зріс що свідчить про погіршення фінансового стану підприємства.

Також, для більш точної оцінки ефективності діяльності підприємства, необхідно, отриманий прибуток порівнювати із понесеними витратами. Таке співвідношення прибутку із витратами представляє собою рентабельність.

Рентабельність - це співвідношення прибутку і витрат, виражене у відсотках. Рентабельність є відносним показником, і вона необхідна для аналізу господарської та економічної діяльності будь-якого підприємства. Саме через таку відносність, показники рентабельності двох і більше різних підприємств можна порівнювати один з одним і розуміти таким чином, яке з них є ефективнішим [46]. Розрахунок показників рентабельності АТ «Укргазвидобування» наведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Розрахунок показників рентабельності АТ «Укргазвидобування»

Показники	Значення показника			Відхилення, +/-	
	2021р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р.	2023 р. до 2022 р.
Коефіцієнт рентабельності активів	0,10	0,01	0,05	-0,05	+0,04
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,12	0,02	0,06	-0,06	+0,04
Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,18	0,03	0,14	-0,04	+0,11
Коефіцієнт рентабельності продукції	1,34	1,16	1,28	-0,06	+0,12

Джерело: розраховано автором на підставі даних додатків Д, Е, Ж

За даними табл. 2.5 бачимо, що на АТ «Укргазвидобування» рентабельність активів у 2021 році склала 10%, у 2022 році - 1%, а у 2023 р. - 5%, тобто за останні три роки спостерігається нестабільна динаміка рентабельності. Таким чином, у 2022 році відбулося значне зниження рентабельності, що, ймовірно, може бути пов'язано з впливом економічних або зовнішніх чинників. Однак, у 2023 році показник дещо зріс, що призвело до часткового відновлення прибутковості підприємства, хоча і не на рівні 2021 року.

Рентабельність власного капіталу відображає прибутковість підприємства від усіх видів його діяльності, показуючи, скільки прибутку припадає на 1 гривню вкладених власних коштів. На АТ «Укргазвидобування» рентабельність власного капіталу показує, що підприємство в розрахунку на 1 гривню вкладених власних коштів у 2021 році отримало прибуток у розмірі 12 грн., у 2022 році - 2 грн., а в 2023 році - 6 грн., тобто можна спостерігати значні коливання даного показника. Після різкого зниження у 2022 році рентабельність частково відновилася у 2023 році, що може свідчити про покращення фінансових результатів та більш ефективне використання власного капіталу завдяки попередньому періоду. Проте

показник залишається нижчим за рівень 2021 року, що вказує на можливі виклики у діяльності підприємства.

Що стосується показника рентабельності діяльності, то він відображає ефективність господарської діяльності підприємства. За даними проведеного аналізу, бачимо, що у 2023 році рентабельність діяльності підприємства знизилась на 4%, порівняно з 2021 роком, що свідчить про зниження ефективності діяльності підприємства. Однак, порівняно з 2022 роком, у 2023 році спостерігається зростання показника на 11%, що вказує на часткове відновлення ефективності господарської діяльності.

Рентабельність продукції відображає прибутковість підприємства від його основної господарської діяльності. За даними табл. 2.5 бачимо, що у 2023 показник рентабельності продукції має тенденцію як до зменшення порівняно з 2021 роком - на 6%, так і, до збільшення, порівняно з 2022 роком - на 12%, що може свідчити про часткове відновлення ефективності виробництва після спаду.

Отже, аналіз рентабельності на АТ «Укргазвидобування» за останні три роки показав про нестабільну динаміку ефективності діяльності підприємства. Різке зниження показників рентабельності активів та власного капіталу у 2022 році може бути зумовлене впливом економічних чи зовнішніх чинників, які негативно вплинули на фінансові результати. Однак, у 2023 році спостерігається часткове відновлення рентабельності за всіма основними показниками, що вказує на підвищення ефективності управління активами та власним капіталом. Проте, рівень рентабельності у 2023 році залишається нижчим за показники 2021 року, що негативно впливає на наявність певних викликів, які потребують подальшого рішення для забезпечення стабільного зростання прибутковості.

2.3. Узагальнення результатів аудиту АТ «Укргазвидобування»

Аудит є невід'ємною складовою ефективного управління будь-яким підприємством, оскільки дозволяє забезпечити прозорість, достовірність фінансової інформації та відповідність законодавчим і корпоративним стандартам. У контексті діяльності АТ «Укргазвидобування» як найбільшої газодобувної компанії України - питання аудиту має особливе значення. Це зумовлено ключовою роллю підприємства в забезпеченні енергетичної безпеки держави, а також складністю його операційної структури та значними обсягами фінансових ресурсів.

Одним із важливих етапів аудиторської перевірки є узагальнення результатів здійсненого аудиту.

Процес узагальнення результатів аудиту являє собою завершальний етап аудиторської перевірки, на якому систематизуються, аналізуються та документуються отримані під час аудиторської перевірки дані. Даний метод є процесом підготовки чітких, структурованих висновків, які відображають відповідність об'єкта аудиту встановленим критеріям, а також обмежені недоліки, ризики та рекомендації щодо їх використання.

На даному етапі аудитор повинен також оцінити можливі наслідки виявлених проблем та порушень для діяльності підприємства, визначити ступінь важливості кожного виявленого питання, і в разі необхідності, сформулювати конкретні рекомендації для виправлення ситуації.

Всі результати аудиторської перевірки узагальнюються в звіті, який є основним документом, що підсумовує результати аудиту та надає керівництву або відповідним органам зрозуміле і структуроване уявлення про виявлені проблеми та шляхи їх вирішення.

Метою підготовки аудиторського звіту є доведення до керівництва підприємства інформації щодо недоліків, виявлених в бухгалтерському обліку або системі внутрішнього контролю, які можуть призвести до суттєвих помилок у фінансовій звітності, а також надання пропозицій щодо удосконалення системи обліку та внутрішнього контролю з метою запобігання певих відхилень або порушень.

На підставі аудиторського звіту формується аудиторський висновок, який є офіційним документом, що містить оцінку достовірності фінансової звітності Товариства та відповідності її вимогам міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Висновок включає в себе розгляд усіх суттєвих аспектів, які були перевірені під час аудиторської перевірки, та дає рекомендації щодо вдосконалення облікової політики, внутрішнього контролю та управлінських процесів підприємства.

Для такого великого підприємства, як АТ «Укргазвидобування», процес узагальнення результатів аудиту є надзвичайно важливим, оскільки він дозволяє оцінити ефективність і відповідність усіх аспектів діяльності компанії, включаючи виробничі процеси, фінансову звітність та дотримання законодавчих вимог.

Аудит фінансової звітності АТ «Укргазвидобування», проведений аудиторською компанією ТОВ «Кроу Ерфольг Україна», був спрямований на перевірку відповідності фінансових даних Товариства міжнародним стандартам фінансової звітності (МСФЗ) за 2023 рік. Загалом, аудиторська перевірка проводилася на основі визначених цілей і завдань, зокрема, перевірки обліку доходів, витрат, активів та зобов'язань, а також оцінки відповідності методології вимогам обліку МСФЗ.

Результати аудиту показали, що більшість основних операцій Компанії та складених фінансових звітів були виконані правильно та відповідали стандартам фінансової звітності. Проте, під час перевірки були виявлені незначні недоліки в облікових процедурах, які не вплинули на загальну достовірність фінансової

звітності Товариства. Усі виявлені недоліки були оперативно усунені, що свідчить про ефективність системи внутрішнього контролю та сприяло підвищенню точності фінансових звітів.

Здійснення аналітичних процедур АТ «Укргазвидобування» показало, що підприємство має стабільні фінансові результати, але існують деякі області, які потребують вдосконалення. Зокрема, спостерігаються можливі неефективності у використанні ресурсів, що може впливати на загальну продуктивність і прибутковість компанії.

У ході аудиту також була проведена оцінка ризиків, пов'язаних з економічною ситуацією, регуляторними змінами та специфікою діяльності Товариства, зокрема в контексті обліку природних ресурсів. Аудитори звернули увагу на важливість врахування змін у зовнішньому середовищі та їх результати впливу на фінансову діяльність компанії.

Враховуючи проведені процедури та результати перевірки, можна зробити висновок, що фінансова звітність АТ «Укргазвидобування» на кінець 2023 року є достовірною та відповідає вимогам МСФЗ. Здійснені аудиторські заходи сприяли виявленню можливих слабких місць у внутрішньому контролі та управлінських процесах, що дозволить Товариству вдосконалити свою облікову політику та мінімізувати потенційні ризики в майбутньому.

За результатами проведеного аналізу, сформовано декілька рекомендацій для підвищення ефективності внутрішніх процесів, удосконалення управління фінансами та зниження потенційних ризиків.

До основних рекомендацій щодо вдосконалення діяльності АТ «Укргазвидобування» варто віднести:

- посилення системи внутрішнього контролю: рекомендується впровадження додаткових механізмів перевірки фінансових операцій, включаючи автоматизацію процесів обліку та моніторингу, для зниження ризику виникнення помилок та шахрайства;

- оптимізація використання ресурсів: необхідно провести аналіз ефективності використання матеріальних, фінансових і людських ресурсів. Особливу увагу слід приділити скороченню витрат на нерентабельні активи та оптимізації виробничих процесів для підвищення продуктивності;
- покращення прозорості фінансової звітності: для підвищення довіри зацікавлених сторін важливо розширити обсяг розкриття інформації у звітності, зокрема щодо структури витрат, джерел фінансування та ризиків;
- адаптація до змін у законодавстві: забезпечити регулярний моніторинг змін у нормативно-правовій базі, яка регулює діяльність газовидобувної галузі, та оперативно вносити відповідні корективи у внутрішню політику компанії;
- підвищення кваліфікації персоналу: важливим є інвестування у навчання та підготовку співробітників, особливо в контексті нових вимог фінансової звітності та використання сучасних технологій управління;
- впровадження інноваційних технологій: важливо продовжувати модернізацію виробничих процесів із залученням сучасних технологій для підвищення ефективності видобутку газу та зменшення екологічного впливу.

Отже, результати аудиту вказують на стабільність діяльності АТ «Укргазвидобування» з точки зору фінансових показників та відповідності основним вимогам законодавства. Однак, впровадження запропонованих рекомендацій дозволить суттєво підвищити ефективність управлінських процесів, зміцнити внутрішній контроль і забезпечити довгострокову стійкість компанії в умовах мінливого ринку.

Ці дії сприятимуть не лише покращенню фінансових результатів, але й зміцненню репутації компанії як надійного партнера та провідного учасника енергетичного сектору України.

РОЗДІЛ 3

ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Нафтогазова промисловість є однією з ключових галузей економіки, що забезпечує енергетичну стабільність держави та суттєво впливає на економічне зростання. В умовах динамічного розвитку ринкових відносин, посилення глобальної конкуренції і зростання вимог до екологічної безпеки, особливої актуальності набувають питання ефективного управління підприємствами даної галузі.

Аудит і аналіз діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості є невід'ємними елементами управлінської системи, які забезпечують об'єктивну оцінку фінансово-економічного стану підприємств, виявляють резерви підвищення ефективності їх діяльності та мінімізують ризики. Однак, традиційні підходи до аудиту та аналізу часто виявляються недостатньо ефективними в умовах сучасних викликів, що зумовлює необхідність їх удосконалення.

Основними напрямками розвитку аудиту та аналізу у нафтогазовій галузі є впровадження сучасних інформаційних технологій, адаптація до міжнародних стандартів, інтеграція екологічних критеріїв в оцінку діяльності підприємств та застосування інноваційних методик аналізу ризиків. Це дозволяє забезпечити більш точну та оперативну оцінку стану підприємств, сприяє їхній прозорості і підвищує довіру з боку інвесторів та партнерів.

Розглянемо більш детально можливі напрями удосконалення аудиту та аналізу діяльності суб'єктів нафтогазової галузі.

До основних напрямів удосконалення аудиту діяльності варто віднести:

- 1) Посилення нормативно-правового регулювання:

- удосконалення законодавства, яке регламентує аудит у нафтогазовому секторі;
- розробка спеціалізованих стандартів аудиту із врахуванням специфіки нафтогазової галузі;
- впровадження для енергетичних компаній чітких вимог до звітності та аудиторських процедур.

2) Використання сучасних технологій:

- інтеграція автоматизованих систем обліку та аналітики для моніторингу діяльності компаній;
- застосування баз великих даних для аналізу ризиків і прогнозування;
- використання цифрових платформ для забезпечення прозорості аудиторських процесів.

3) Посилення уваги до екологічних аспектів:

- розробка методик аудиту для оцінки впливу діяльності нафтогазових підприємств на довкілля;
- аналіз відповідності екологічним стандартам та міжнародним нормам сталого розвитку;
- моніторинг ефективності впровадження екологічних ініціатив компаній.

4) Оцінка ризиків і контроль:

- розробка спеціалізованих методик для ідентифікації та здійснення оцінки ризиків, пов'язаних із видобутком, транспортуванням і переробкою нафти та газу;
- підвищення ефективності внутрішнього контролю і впровадження механізмів управління ризиками.

5) Професійна підготовка аудиторів:

- спеціалізоване навчання аудиторів з урахуванням особливостей нафтогазового сектору;
- проведення тренінгів щодо застосування сучасних технологій і стандартів у галузі;

- сертифікація аудиторів відповідно до міжнародних вимог.

6) Забезпечення прозорості та відповідності:

- впровадження механізмів незалежного контролю якості аудиторських послуг;

- публікація аудиторських висновків для підвищення довіри інвесторів та громадськості;

- удосконалення механізмів боротьби з корупцією та фінансовими порушеннями.

7) Інтеграція міжнародного досвіду:

- вивчення найкращих світових практик в аудиторській діяльності та їх адаптація до умов нафтогазової галузі;

- співпраця з міжнародними організаціями для обміну досвідом і підвищення якості аудиту.

8) Удосконалення оцінки інвестиційних проектів:

- аналіз економічної ефективності проектів з видобутку та транспортування енергоресурсів;

- оцінка відповідності інвестиційних проектів стратегічним цілям компаній.

9) Забезпечення дотримання вимог безпеки:

- перевірка виконання стандартів промислової та екологічної безпеки;

- оцінка ефективності запобіжних заходів у сфері видобутку та транспортування вуглеводнів.

Дані напрями дозволять покращити якість аудиторських перевірок, забезпечити прозорість діяльності суб'єктів нафтогазової галузі та сприятиме підвищенню їхньої відповідальності перед суспільством і державою.

Що стосується напрямів удосконалення аналізу діяльності підприємств нафтогазового сектору, серед них варто виділити:

1) Розробка галузевих показників ефективності:

- визначення ключових показників ефективності, які враховують специфіку нафтогазової промисловості;

- розробка інтегрованих індикаторів для оцінки операційної, фінансової та екологічної ефективності.

2) Застосування сучасних аналітичних інструментів:

- використання сучасних методів економіко-математичного моделювання для оцінки діяльності підприємств;

- інтеграція автоматизованих систем для аналізу великих обсягів даних;

- використання аналітичних платформ для оцінки ризиків і прогнозування розвитку підприємств.

3) Поглиблення фінансового аналізу:

- удосконалення методик аналізу прибутковості, ліквідності та платоспроможності;

- аналіз впливу на фінансові результати підприємства зміни цін на нафту та газ;

- впровадження системи управлінського обліку для оперативного контролю фінансових потоків.

4) Оцінка екологічних і соціальних аспектів:

- розробка методик аналізу екологічного впливу діяльності підприємств;

- оцінка ефективності соціальних програм, реалізованих компаніями нафтогазового сектору;

- моніторинг дотримання стандартів сталого розвитку.

5) Інтеграція інноваційних технологій:

- оцінка ефективності впровадження цифрових технологій у виробничі процеси;

- аналіз впливу інновацій на зниження витрат і підвищення продуктивності;

- моніторинг інвестицій у новітні технології та їх окупність.

6) Аналіз енергетичної безпеки:

- оцінка стійкості підприємств до зовнішніх ризиків (зміна ринкових умов, геополітичні фактори);

- аналіз диверсифікації постачань та забезпечення безперервності виробничих процесів;

- моніторинг ефективності управління запасами енергоресурсів.

7) Розширення нефінансового аналізу:

- впровадження аналізу показників корпоративної соціальної відповідальності;

- оцінка іміджевих та репутаційних ризиків, пов'язаних із діяльністю компанії;

- моніторинг відповідності стандартам ESG (екологія, соціальна відповідальність, управління).

8) Оцінка інвестиційної діяльності:

- аналіз ефективності реалізації інвестиційних проєктів у сфері видобутку, транспортування та переробки вуглеводнів;

- використання методів дисконтованих грошових потоків та економічного моделювання для оцінки перспектив інвестицій.

9) Порівняльний аналіз:

- використання бенчмаркінгу для порівняння діяльності підприємства з галузевими лідерами;

- аналіз динаміки основних показників у контексті змін на ринку енергоносіїв.

Варто зазначити, що дані напрями сприятимуть більш детальному та точному аналізу діяльності підприємств нафтогазового сектору, що в свою чергу дозволить покращити їхню ефективність, конкурентоспроможність та відповідність сучасним викликам.

Отже, удосконалення аудиту та аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості є важливим кроком до підвищення ефективності їх

роботи, забезпечення прозорості фінансових та нефінансових результатів, а також зниження ризиків, пов'язаних з операціями в даному стратегічно важливому секторі.

Враховуючи стратегічне значення нафтогазового сектору для економіки країни, удосконалення механізмів аудиту та аналізу не тільки сприятиме підвищенню ефективності підприємств даної галузі, але й забезпечить більш високий рівень прозорості та відповідальності, що, в свою чергу, сприятиме залученню інвестицій та зміцненню довіри з боку громадськості, регуляторних органів і міжнародних партнерів.

ВИСНОВКИ

Нафтогазова промисловість відіграє ключову роль у формуванні економіки нашої країни, забезпечуючи енергетичні ресурси, необхідні для функціонування інших галузей та розвитку суспільства. Дана галузь характеризується високою капіталомісткістю, складною структурою виробничих процесів та значним впливом на навколишнє середовище, що зумовлює потребу в особливій увазі до питань управління, контролю і аналізу її діяльності.

Організація аудиту та аналізу суб'єктів господарювання у нафтогазовій сфері є важливим інструментом забезпечення прозорості, ефективності та відповідності діяльності підприємств нормативно-правовим вимогам. Особливості цієї галузі вимагають врахування специфіки бізнес-процесів, ризиків та економічних факторів, що впливають на результати діяльності.

Дослідження організації та методики аудиту і аналізу суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості є актуальним питанням, яке сприяє підвищенню ефективності функціонування галузі, зниженню ризиків та забезпеченню сталого розвитку економіки. У даному контексті важливим є розроблення інструментів та методів, які відповідають сучасним викликам і потребам даної стратегічної сфери.

АТ «Укргазвидобування» є однією з найбільших компаній в Україні, що займається видобутком природного газу. Дане підприємство є стратегічно важливим для енергетичної безпеки країни, адже забезпечує значну частину потреб у газі на внутрішньому ринку. Компанія також є основним постачальником газу для населення та промисловості в Україні.

Проаналізувавши основні економічні показники Компанії, варто зазначити, що її діяльність за останній рік демонструє позитивні тенденції, зокрема спостерігається зростання оборотних активів, власного капіталу, обсягів

виробництва та чистого прибутку. Водночас, АТ «Укргазвидобування» стикається з певними труднощами, такими як зменшення обсягів основних засобів, необоротних і нематеріальних активів, що може бути наслідком складної політико-економічної ситуації в країні.

Попри ці виклики, підприємство продовжує активно розвивати свою діяльність і залишається лідером на українському ринку нафтогазової промисловості. Окрім цього, підприємство надає всебічну підтримку Збройним Силам України та допомагає постраждалим під час повномасштабної війни.

Одним із важливих етапів аудиторської перевірки є здійснення аналітичних процедур, проведення яких дозволяє здійснити всебічну оцінку фінансового становища підприємства, його ефективності та ризиків. Для АТ «Укргазвидобування», як провідного учасника енергетичного ринку України, дані процедури мають особливу важливість, оскільки вони допомагають виявити основні фінансово-економічні тренди та швидше визначити потенційні зони ризику. Впровадження аналітичних процедур сприятиме підвищенню прозорості та ефективності діяльності компанії, що, в свою чергу, зміцнить довіру інвесторів і забезпечить стабільність галузі.

В процесі аудиту АТ «Укргазвидобування» застосовуються різні методи аналітичних процедур, серед яких горизонтальний (трендовий) і вертикальний аналіз звітності, коефіцієнтний аналіз, а також порівняльний аналіз з галузевими показниками. Ці методи дають змогу оцінювати фінансові результати компанії не тільки з точки зору абсолютних значень, а й у динаміці, що забезпечує більш глибоке розуміння її стану та основних тенденцій.

Здійснивши аналіз балансу Компанії у горизонтальному та вертикальному розрізах, бачимо, що підприємство цілком забезпечене оборотними активами, що в свою чергу свідчить про фінансову стійкість підприємства. Частка власного капіталу за досліджуваний період зросла, що є позитивним показником, і вказує на покращення фінансового стану підприємства загалом.

Аналіз платоспроможності та ліквідності показав, що більшість досліджуваних коефіцієнтів демонструють відхилення від рекомендованих значень. Дані відхилення можуть свідчити про: недостатню оборотність активів, збільшення короткострокових зобов'язань, погіршення фінансових результатів, неефективне управління ресурсами та вплив зовнішніх економічних факторів, таких як зміни в ринковій ситуації, підвищення конкуренції чи зміни в законодавстві тощо.

Здійснений аналіз фінансової стійкості дозволяє зробити висновок, що діяльність АТ «Укргазвидобування» супроводжується певними ризиками, які можуть вплинути на його здатність виконувати зобов'язання та забезпечувати сталий розвиток. Хоча існують резерви для підвищення ефективності використання капіталу, компанії слід зосередити зусилля на поліпшенні ліквідності, оптимізації структури фінансування та покращенні маневреності активів для забезпечення більшої фінансової стабільності в умовах змінюваного ринкового середовища.

Аналіз ділової активності підприємства показав, що термін одного обороту активів, виробничих запасів, основних засобів власного капіталу збільшився, що негативно впливає на ділову активність підприємства. Що стосується строку погашення дебіторської та кредиторської заборгованості, то варто зазначити про його зростання, що свідчить про погіршення фінансового стану підприємства.

Проведений аналіз рентабельності АТ «Укргазвидобування» за досліджуваний період виявив нестабільну динаміку ефективності діяльності компанії. Значне зниження показників рентабельності активів та власного капіталу у 2022 році, ймовірно, було викликано впливом економічних чи зовнішніх факторів, які мали негативний ефект на фінансові результати. Однак, у 2023 році спостерігається часткове відновлення рентабельності за основними показниками, що свідчить про покращення ефективності управління активами та власним капіталом. Проте рівень рентабельності у 2023 році залишається нижчим за

показники 2021 року, що вказує на наявність певних проблем, які потребують подальшого вирішення для забезпечення стабільного зростання прибутковості.

Варто зазначити, що одним із важливих етапів аудиторської перевірки є узагальнення результатів здійсненого аудиту, що дозволяє оцінити достовірність фінансової звітності, виявити можливі порушення чи невідповідності, а також надати рекомендації щодо покращення внутрішнього контролю та управлінських процесів у компанії. Цей етап є основою для складання аудиторського висновку, який відображає стан фінансової звітності та надає керівництву підприємства конкретні пропозиції для вдосконалення діяльності.

Результати аудиту АТ «Укргазвидобування» свідчать про стабільність діяльності підприємства з огляду на фінансові показники та відповідність ключовим вимогам законодавства. Водночас слід звернути увагу на рекомендації, які допоможуть значно підвищити ефективність управлінських процесів, зміцнити внутрішній контроль та забезпечити компанії довгострокову стійкість в умовах змінюваного ринкового середовища.

Загалом, аудит та аналіз діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості є важливими складовими управлінської системи, які дозволяють здійснити об'єктивну оцінку фінансово-економічного стану підприємств, виявити резерви для підвищення їх ефективності та зменшити ризики. Проте традиційні методи аудиту та аналізу часто не є достатньо ефективними в умовах сучасних викликів, що вимагає їх вдосконалення.

Систематизація та вдосконалення методики аналізу діяльності нафтогазових компаній дозволять точніше оцінити їх ефективність, прийнятність інвестиційних рішень та ризики, а також адаптувати їх стратегії до змінюваних ринкових та екологічних умов. Важливими елементами даного процесу є використання новітніх аналітичних інструментів та технологій, підвищення кваліфікації аудиторів та аналітиків, а також інтеграція міжнародних стандартів та кращих практик.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Пацарнюк О. В. Організаційні етапи аудиту інноваційної діяльності підприємства. *Економіка та держава*. 2021. № 4. С. 163-168.
2. Михайленко О. В. Ніколаєнко С. М. Особливості аналізу і аудиту господарської діяльності підприємств в умовах воєнного стану. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 4. С. 163-169. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/39421>
3. Радіонова Н. Й., Гайдей І. С. Організаційні засади проведення аудиту фінансових результатів діяльності підприємства. *Економічний простір*. 2019. №142, 136-148. URL: <http://surl.li/qcqqub>
4. Візіренко С., Копил Я. Удосконалення методики аудиту фінансових результатів діяльності підприємства та його фінансового стану. *Управління змінами та інновації* 2021 № 1, 18-23. URL: <https://cmi.politehnica.zp.ua/index.php/journal/article/view/3>
5. Мулик Я. Розвиток організаційно-методичних аспектів аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-26>
6. Nitsenko V., Sharapa O., Burdeina N., Hanzhurenko I. Accounting and analytical information in the management system of a trading enterprise in Ukraine. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2017. № 2. С. 3-18.
7. Гончаренко Н. Г. Прийняття обґрунтованих управлінських рішень на підставі економічного аналізу господарської діяльності підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. Випуск 30. С. 52-54.
8. Химич І., Різник Н. Фінансово-економічний аналіз підприємств: основа прогнозування позитивних результатів в умовах кризи. *Міжнародний науковий журнал менеджменту, економіки та фінансів*. 2024. № 3 (1). С. 62-71. URL: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20240301.06>

9. Гламаздін В. П., Мельник О. В., Тонкоголосюк В. М. Розвиток нафтогазового сектору як складової енергетики України. *Наука, технології, інновації*. 2020. № 1. С. 32-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/STI_2020_1_7
10. Коцкулич Т., Негрич І. Особливості діяльності підприємств нафтогазової галузі через призму обліку за міжнародними стандартами. *Молодий вчений*. 2018. №4 (56), 792-794. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4862>
11. Комеліна О. В Щербініна С. А, Крайнев В. М. Оцінка підприємницьких ризиків для підприємств нафтогазового сектора. *Економіка і організація управління*. 2022. № 2. С. 97-109. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/12548>
12. Сопко В. П., Шило В. В., Верхоглядова Н. І., Ільїна С. Б., Брадул О. М. Організація і методика проведення аудиту. *Професіонал*. 2006. 576 с.
13. Полякова Л. М., Корягін М. В., Воськало В. І., Чубай В. М. Аудит: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів дистанційної форми навчання. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2004. 244 с.
14. Петрик О. А., Фенченко М. Т. Аудит у зарубіжних країнах: навч.-метод. посібник. К. : КНЕУ, 2002. 168 с.
15. Гончарук Я. А. Аудит : навч. посібник. 3-тє видання, переробл. та доп. - К.: Знання, 2007. 443 с.
16. Кулаковська Л.П. Основи аудиту : навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. К.: «Каравелла». Львів : «Новий світ», 2002. 504 с.
17. Білуха М. Т. Теорія фінансово-господарського контролю і аудиту: Підручник. - К.: Вища школа, 1994. 364 с.

18. Бутинець Ф. Ф. Аудит: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» ВНЗ. - 2-ге вид., перероб. та доп., Житомир: *ППП «Рута»*, 2002. 672 с.
19. Усач Б. Ф. Аудит: Навч. посіб. - 3-тє вид, перероб. і доп. - К.: *Знання*, 2004. 231 с.
20. Петрик О.А. Аудит: методологія і організація: *Монографія*. - К.: КНЕУ, 2003. 260 с.
21. Сухарева Л.О. Аудит: оцінка якості системи бухгалтерського обліку: *монографія*. Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Донецьк : «Вебер» (Донецька філія), 2009. 263 с.
22. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 № 2258-VIII(редакція від 20.06.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
23. Гончарук С. М. Конспект лекцій з початкової дисципліни «Аудит». Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 65 с. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/Audyt-lektsii.doc>
24. Соловйова А. О. Кваліфікаційна робота магістра «Моніторинг публічних закупівель як форма державного фінансового контролю». Сумський державний університет. Суми: СумДУ, 2022. 54 с. URL: <http://surl.li/vkitok>
25. Кушнір А. М. Класифікація аудиту в Україні. IV Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія». 2018, м. Тернопіль., с. 157-158. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/33102/1/157.PDF>
26. Стрекаль О. О. Зовнішній фінансовий аудит у компанії нафтогазового сектору. Економічна наука. 2015. С. 108-112. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/21_2015/24.pdf

27. Аналіз діяльності підприємства - Вікіпедія. Вільна енциклопедія. URL: <http://surl.li/wgcjuh>
28. Укргазвидобування - Вікіпедія. Вільна енциклопедія. URL: <http://surl.li/rqhfzz>
29. Наказ від 18 липня 2012 року № 529 «Про реорганізацію Дочірньої компанії «Укргазвидобування» Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України». LIGA:ZAKON. URL: <http://surl.li/pqrkvd>
30. Про компанію - УкрГазВидобування. Access Denied. URL: <https://ugv.com.ua/uk/page/pro-kompaniu>
31. Ринок природного газу та електроенергії у I півріччі 2024 р.: моніторинг ExPro Consulting. URL: <https://expro.com.ua/uk/statti/rinok-prirodnogo-gazu-ta-elektroenerg-u--pvrchch-2024-r-montoring-expro-consulting>
32. АТ «УКРГАЗВИДОБУВАННЯ». YouControl. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/30019775/
33. Спецматеріал: Нафтогаз: підсумки 2023 року. ExPro Consulting. URL: <https://expro.com.ua/statti/specmaterial-naftogaz-pdsumki-2023-roku>
34. Партнерство - УкрГазВидобування. Головна - УкрГазВидобування. URL: <https://www.ugv.com.ua/uk/page/partnership>
35. Красіков М. «Укрнафта» та «Укргазвидобування» планують спільно видобувати газ і нафту. The Page. URL: <https://thepage.ua/ua/news/ukrnafta-i-ukrgazvidobuvannya-budut-spilno-vidobuvati-gaz-ta-naftu>
36. «Укрнафта» і «Укргазвидобування» мають наміри щодо спільного видобутку. Українська Енергетика. URL: <https://ua-energy.org/uk/posts/ukrnafta-i-ukrhazvydobuvannia-maiut-namiry-spilnoho-vydobutku>
37. Видобуток газу в Україні у 2023 році збільшився майже на 1%. Українська Енергетика. URL: <https://ua-energy.org/uk/posts/vydobutok-hazu-v-ukraini-u-2023-rotsi-zbilshyvsia-maizhe-na-1>

38. АТ «Укргазвидобування» оголошує відкриті торги на закупівлю аудиторських послуг - УкрГазВидобування. Головна - УкрГазВидобування. URL: <https://www.ugv.com.ua/uk/page/at-ukrgazvidobuvanna-ogolosue-vidkriti-torgi-na-zakupivlu-auditorskih-poslug-2>
39. Планування аудиторських робіт. Реферат. Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/17272/>
40. Аудиторський ризик - Вікіпедія. Вільна енциклопедія. URL: <http://surl.li/lubjsr>
41. Аналіз аудиторських ризиків під час перевірки: практичний аспект. *Методика та практика аудиту* URL: . https://www.pspaudit.com.ua/files/stankevic_anna.pdf
42. Міжнародний стандарт аудиту 520 «Аналітичні процедури». *Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016–2017 років. Частина I.* URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2016-2017-IAASB-Handbook-Volume-1_%D1%83%D0%BA%D1%80.pdf
43. Приймак С. В., Костишина М. Т., Долбнєва Д. В. Фінансова звітність підприємств: начальні-методичний посібник. Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів - Ліга-Прес, 2016. С. 59. URL: <http://surl.li/ksemjf>
44. Вертикальний аналіз звітності. *Фінансовий аналіз та висновок.* URL: <https://analizua.com/metodyka-rozrakhunku-2/89-vertikalny-analiz>
45. Савельєва А.О. Фінансова стійкість підприємства та фактори, що впливають на неї. *Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ,* Вінниця, 14–23 березня 2018 р. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/21156/3806.pdf>
46. Рентабельність - Вікіпедія. Вільна енциклопедія. URL: <http://surl.li/rrwfvu>